GENERALINĖS ADVOKATĖS VERICA TRSTENJAK IŠVADA, pateikta 2010 m. birželio 2 d.[1]

Turinys

I — Įvadas ..... I - 10165

II — Teisinis pagrindas ..... I - 10166

A — Bendrijos teisė ..... I - 10166

1. Pirminė teisė ..... I - 10166

2. Antrinė teisė ..... I - 10167

a) Direktyva 68/151/EEB ..... I - 10167

b) Direktyva 89/667/EEB ..... I - 10168

B — Nacionalinė teisė ..... I - 10168

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai ..... I - 10170

IV — Procesas Teisingumo Teisme ..... I - 10171

V — Pagrindiniai šalių argumentai ..... I - 10171

VI — Teisinis vertinimas ..... I - 10172

A — Įvadinės pastabos ..... I - 10172

1. Teisės aktų derinimas kaip Europos bendrovių teisės priemonė ..... I - 10172

2. Direktyvos 68/151/EEB reguliavimo dalykas ..... I - 10173

1 — Originalo kalba: vokiečių.

B — Prejudicinis klausimas ..... I - 10174

1. Antrinė teisė kaip vertinimo kriterijus ..... I - 10176

a) Direktyvos 68/151/EEB taikymas ..... I - 10176

i) Akcinės bendrovės Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnio prasme egzistavimas ..... I - 10176

ii) Atsakomybės ribojimo pripažinimas ..... I - 10176

iii) Atsakomybė už akcinės bendrovės įsipareigojimus ..... I - 10178

iv) Akcinės bendrovės atsakomybės apimtis ..... I - 10180

b) Suderinamumas su Direktyva 68/151/EEB ..... I - 10180

2. Suderinamumas su pirmine teise ..... I - 10183

a) Galimybė remtis pirmine teise ..... I - 10183

b) Įsisteigimo laisvė ..... I - 10184

i) EB 43 straipsnio ir EB 48 straipsnio taikymas ..... I - 10184

ii) Įsisteigimo laisvės apribojimas ..... I - 10187

— EB 43 straipsnis kaip bendras apribojimų draudimas ..... I - 10187

— Galimybė apribojimų draudimą aiškinti siaurai remiantis teleologiniu metodu ..... I - 10189

iii) Įsisteigimo laisvės apribojimo pateisinimas ..... I - 10191

— Pagrindinių teisių apsauga kaip teisėtas interesas ..... I - 10192

— Proporcingumo vertinimas ..... I - 10193

iv) Tarpinė išvada ..... I - 10200

c) Laisvas kapitalo judėjimas ..... I - 10200

i) EB 56 straipsnio taikymas ..... I - 10200

ii) Laisvo kapitalo judėjimo apribojimas ..... I - 10201

— EB 56 straipsnis kaip bendras apribojimų draudimas ..... I - 10201

— Galimybė apribojimų draudimą aiškinti siaurai remiantis teleologiniu metodu ..... I - 10202

iii) Pateisinimas ..... I - 10203

— Pagrindinių teisių apsauga kaip teisėtas interesas ..... I - 10203

— Proporcingumo vertinimas ..... I - 10203

iv) Tarpinė išvada ..... I - 10204

VII — Išvada ..... I - 10204

I — Įvadas

1. Ši byla kyla iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pateikto Graikijos *Simvoulio tis Epikrateias* (Valstybės Taryba; toliau – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) pagal EB 234 straipsnį[2], kuriame Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti 1968 m. kovo 9 d. Pirmąją Tarybos direktyvą 68/151/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo[3].

2. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą kilo iš ginčo tarp spaudos ir televizijos

2 — Pagal 2007 m. gruodžio 13 d. Lisabonos sutartį, pakeičiančią Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį (OL C 306, p. 1), prejudicinio sprendimo procedūrą dabar reguliuoja Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnis.

3 — OL L 65, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 3.

sektoriuje veikiančios akcinės bendrovės *Idryma Typou A.E.* (toliau – ieškovė pagrindinėje byloje) bei *Ypourgos Typou kai Meson Mazikis Enimerosis* (Spaudos ir visuomenės informavimo priemonių reikalų ministras; toliau - atsakovas pagrindinėje byloje), kuriame nagrinėjamas klausimas dėl baudos, skirtos ieškovei pagrindinėje byloje už televizijos transliuotojų veiklą reglamentuojančių įstatyminių nuostatų ir etikos taisyklių pažeidimą, kartu numatančių solidarią ieškovės bei jos akcininkų ir valdybos narių atsakomybę, teisėtumo.

3. Teisiniu požiūriu šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą kelia du tarpusavyje susijusius teisės klausimus. Pirma, klausiama, ar Europos Sąjungos bendrovių teisėje yra pateikiama pakankamai apibrėžta akcinės bendrovės teisinės formos samprata, pagal kurią, kaip ir daugelio valstybių narių teisėje, pripažįstamas principas, jog kapitalo bendrovės atsakomybė yra ribojama jos turtu. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar esant tokioms aplinkybėms, kaip antai pagrindinėje byloje, minėtas principas išimtine tvarka leidžia pažeisti tokį atsakomybės apribojimą. Akcinės bendrovės atsakomybės ribas būtų galima išplėsti jos akcininkų turtui tik tokiu atveju, jei toks „atsakomybės peržengimas“ būtų suderinamas su Bendrijos teise.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

1. Pirminė teisė

4. EB 43 straipsnyje numatyta:

„Vadovaujantis toliau išdėstytomis nuostatomis vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai draudžiami. Draudžiami ir apribojimai vienos valstybės narės nacionaliniams subjektams, įsisteigusiems kitos valstybės narės teritorijoje, steigti atstovybes, padalinius ar dukterines bendroves.

Įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, būtent bendroves ar firmas, apibūdintas 48 straipsnio antrojoje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams, ir laikantis kapitalui skirto skyriaus nuostatų.“

5. EB 44 straipsnyje nustatyta:

„1. Kad būtų pasiekta įsisteigimo laisvė tam tikros rūšies veikloje, Taryba, laikydamasi

251 straipsnyje nurodytos tvarkos ir pasikonsultavusi su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, leidžia direktyvas.

2. Taryba ir Komisija vykdo pagal pirmiau išdėstytas nuostatas joms tenkančias pareigas, visų pirma:

<...>

g) kiek būtina koordinuodamos apsaugos priemones, kurių valstybės narės reikalauja iš bendrovių ar firmų, apibūdintų 48 straipsnio antrojoje pastraipoje, imtis narių ir kitų asmenų interesams apsaugoti <...>."

6. EB 48 straipsnyje nustatyta:

„Bendrovės arba firmos, įkurtos pagal valstybės narės teisę ir Bendrijoje turinčios savo registruotas buveines, centrinę administraciją ar pagrindinę verslo vietą, šiame skyriuje prilyginamos tos valstybės narės pilietybę turintiems fiziniams asmenims.

„Bendrovės arba firmos" – tai bendrovės arba firmos, kurios veikia pagal civilinę ar komercinę teisę, įskaitant kooperatyvus ir kitus pagal viešąją ar privatinę teisę veikiančius juridinius asmenis, išskyrus nesiekiančiuosius pelno."

7. EB 56 straipsnyje nustatyta:

„1. Pagal šiame skyriuje išdėstytas nuostatas uždraudžiami visi kapitalo judėjimo tarp valstybių narių ir tarp valstybių narių bei trečiųjų šalių apribojimai.

2. Pagal šiame skyriuje išdėstytas nuostatas uždraudžiami visi mokėjimų tarp valstybių narių ir tarp valstybių narių bei trečiųjų šalių apribojimai."

2. Antrinė teisė

a) Direktyva 68/151/EEB

8. Iki to momento, kada buvo pakeista 2009 m. spalio 21 d. įsigaliojusia Direktyva 2009/101/EB[4], *ratione temporis* taikoma Direktyva 68/151/EEB akcininkų ir trečiųjų asmenų interesais numatė bendrovių teisės apsaugos priemonių valstybėse narėse koordinavimą.

4 — 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/101/EB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės reikalauja iš Sutarties 48 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių siekiant apsaugoti narių ir trečiųjų asmenų interesus, koordinavimo, siekiant suvienodinti tokias apsaugos priemones (OL L 258, p. 11).

9. Iš šios direktyvos konstatuojamųjų dalių, viena vertus, išplaukia, kad „(Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutarties) 54 straipsnio 3 dalies g punkte ir Bendrojoje įsisteigimo laisvės suvaržymų panaikinimo programoje numatytas koordinavimas turi būti įgyvendintas skubiai, ypač akcinių, komanditinių ir uždarųjų akcinių bendrovių atžvilgiu, nes jų veikla dažnai peržengia nacionalinių teritorijų ribas; <...> šiais klausimais Bendrijos nuostatos dėl tokių bendrovių turi būti priimtos tuo pačiu metu, nes vienintelė apsaugos priemonė, kurią jos siūlo trečiosioms šalims, yra turtas“.

10. Šios direktyvos 1 straipsnyje, pakeistame Graikijos Respublikos stojimo aktu[5], numatyta:

„Šioje direktyvoje nurodytos koordinavimo priemonės taikomos valstybių narių įstatymams ir kitiems teisės aktams dėl tokių tipų bendrovių: <...>

Graikijoje:

ανώνυμη εταιρία, εταιρία περιωρισμένης ευθύνης, ετερόρρυθμη κατά μετοχές εταιρία (akcinė bendrovė, komanditinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė).“

11. Direktyvoje 68/151/EEB yra trys skirsniai. I skirsnyje numatytas bendrovės dokumentų atskleidimas, II skirsnyje įtvirtintos įvairios nuostatos dėl bendrovės prisiimtų įsipareigojimų galiojimo, o III skirsnyje reguliuojami bendrovės negaliojimo klausimai.

b) Direktyva 89/667/EEB

12. 1989 m. gruodžio 21 d. Dvyliktosios bendrovių teisės srityje Tarybos direktyvos 89/667/EEB dėl vienanarių uždarųjų akcinių bendrovių[6] konstatuojamosiose dalyse skelbiama, kad „svarbu numatyti tokią teisinę priemonę, kuri leistų riboti verslininko turtinę atsakomybę visoje Bendrijoje nepažeidžiant valstybių narių įstatymų, kuriuose išskirtiniais atvejais reikalaujama, kad už savo įmonės įsipareigojimus steigėjas atsakytų savo turtu“.

B — *Nacionalinė teisė*

13. Graikijos Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta kiekvieno piliečio teisė laisvai vystyti savo asmenybę ir dalyvauti socialiniame, ekonominiame bei politiniame gyvenime, nepažeidžiant kitų asmenų teisių,

5 — OL L 291, 1979, p. 89.

6 — OL L 395, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 104.

Konstitucijos ir nusistovėjusių moralės principų. Pagal 5 straipsnio 3 dalį asmens laisvė yra neliečiama.

14. Remiantis Konstitucijos 106 straipsnio 2 dalimi, privati ūkinė veikla negali būti vykdoma pažeidžiant žmogaus laisvę ir orumą, o pagal Konstitucijos 15 straipsnio 2 dalies redakciją, galiojusią iki 2001 m. Konstitucijos reformos, radijas ir televizija, kurių kontrolę vykdo valstybė, užtikrina objektyvios informacijos transliavimą ir laidų kokybę.

15. Įstatymas Nr. 2328/1995 reglamentuoja privačios televizijos veiklą. Pagal šio įstatymo 1 straipsnio 9 dalį akcinės bendrovės, valdančios televizijos transliuotoją, akcijos turi būti vardinės. Remiantis šio įstatymo 1 straipsnio 10 dalimi, visos akcinės bendrovės gali turėti tik vieną licenciją kurti, įsteigti ir valdyti televizijos transliuotoją arba turėti akcijų tik vienoje tokią licenciją turinčioje bendrovėje. Nė vienas fizinis ar juridinis asmuo tokio pobūdžio bendrovėje negali turėti daugiau kaip 25% akcinio kapitalo. Akcininkai, turintys daugiau kaip 2,5% akcijų, ir bendrovės, kuri prašo ar jau turi licenciją valdyti televizijos transliuotoją, valdybos nariai negali būti bausti už nusikaltimus, dėl kurių draudžiama dirbti viešojoje tarnyboje. Be to, pagal įstatymą akcininkams galioja pareiga pagrįsti savo akcijų įsigijimo būdus. Toliau 1 straipsnio 11 dalyje įtvirtinta, kad bendrovės, atliekančios darbus ar teikiančios paslaugas valstybės pavedimu, akcijų turėjimas yra nesuderinamas su bendrovės, valdančios televizijos transliuotoją, akcijų turėjimu. 1 straipsnio 13 dalyje nustatyta pareiga kompetentingam ministrui pranešti apie bet kokį tokios bendrovės akcijų perleidimą, viršijantį 2,5% akcinio kapitalo. Įstatymo Nr. 2328/95 3 straipsnyje nustatytos etikos taisyklės, kurių televizijos transliuotojai turi laikytis, o 4 straipsnyje įtvirtintos administracinės sankcijos už minėtų taisyklių pažeidimus. Konkrečiai dėl šių sankcijų minėto įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad baudos solidariai skiriamos ne tik bendrovei, turinčiai licenciją kurti ir valdyti televizijos transliuotoją, jos teisėtiems atstovams ir valdybos nariams, bet ir visiems akcininkams, valdantiems daugiau kaip 2,5% akcinio kapitalo.

16. Įstatyme Nr. 2190/1920 yra įtvirtintos bendrosios nuostatos, taikomos akcinėms bendrovėms. Pagal šio įstatymo 1 straipsnį akcinė bendrovė yra „kapitalo bendrovė,

turinti juridinio asmens statusą, kuri už savo prievoles atsako tik savo turtu“.

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17. 2001 m. gegužės 11 d. sprendimu atsakovas pagrindinėje byloje akcinei bendrovei *Nea Tileorasi*, kuriai priklauso televizijos transliuotojas *Star Channel*, ir jos akcininkams bei valdybos nariams solidariai skyrė 10 000 000 GRD baudą. Bauda buvo paskirta gavus šioje srityje kompetentingos nepriklausomos valdžios institucijos *Ethniko Symvoulio Radiotileorasis* (Nacionalinė radijo ir televizijos taryba; toliau - ESR) pranešimą, nes per 2000 m. vasario 11 d. televizijos transliuotojo *Star Channel* pagrindines žinias pateikta informacija buvo pažeista pareiga gerbti dviejų dainininkų ir vieno drabužių dizainerio asmenybę, garbę, orumą ir privatų gyvenimą bei pareiga laikytis jų nekaltumo prezumpcijos.

18. Ieškovė pagrindinėje byloje, kuri yra bendrovės *Nea Tileorasi* akcininkė, kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, prašydama panaikinti ministro sprendimą, kuriuo buvo paskirta bauda, ir ESR sprendimą, kuriuo grindžiamas minėtas ministro sprendimas.

19. Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarstė tiek Įstatymo Nr. 2328/95 4 straipsnio 3 dalies konstitucingumą, tiek minėtos nuostatos suderinamumą su Bendrijos teise.

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, viena vertus, tikrino, ar taisyklė, pagal kurią baudos solidariai skiriamos bendrovei ir tam tikrai kategorijai jos akcininkų, yra suderinama su Graikijos Konstitucijoje įtvirtinta teise į ūkinės veiklos laisvę. Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėjo, ar ginčijamai nuostatai taikytina Direktyva 68/151/EEB ir ar ji suderinama su šios direktyvos 1 straipsniu. Šiuo klausimu kompetentingos kolegijos nariai laikėsi skirtingų nuomonių.

21. Savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas išreiškia abejones dėl Direktyvos 68/151/EEB aiškinimo. Dėl šios priežasties jis sustabdė bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikė tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyva 68/151/EEB, kurios 1 straipsnyje nustatyta, kad „šioje direktyvoje nurodytos suderinimo priemonės turi būti taikomos valstybių narių įstatymams ir kitiems teisės aktams dėl tokių rūšių bendrovių: <...> – Graikijoje: *ανώνυμη εταιρία* (akcinė bendrovė) <...>“, draudžia nacionalinės teisės nuostatą, pavyzdžiui, Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalį, kurioje numatyta, kad baudos, paskirtos pagal to paties straipsnio ankstesnes dalis už galiojančių teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių

televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimą, yra skiriamos ne tik bendrovei, turinčiai licenciją kurti ir valdyti televizijos transliuotoją, tačiau solidariai ir visiems akcininkams, valdantiems daugiau kaip 2,5 % (minėtos bendrovės) akcinio kapitalo?“

IV — Procesas Teisingumo Teisme

22. 2008 m. rugsėjo 17 d. nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2009 m. vasario 26 dieną.

23. Rašytines pastabas per Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje numatytą terminą pateikė Graikijos Respublikos vyriausybė ir Komisija.

24. Teismo posėdyje, įvykusiame 2010 m. kovo 11 d., žodines pastabas pateikė Graikijos Respublikos vyriausybės ir Komisijos atstovai.

V — Pagrindiniai šalių argumentai

25. Savo pastabose *Graikijos vyriausybė* ir *Komisija* sutaria, kad Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsniu nedraudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Įstatymo Nr. 2328/95 4 straipsnio 3 dalis.

26. Ir *Graikijos vyriausybė*, ir Komisija mano, kad Direktyva 68/151/EEB nesiekiama suderinti akcinės bendrovės koncepcijos ar sąvokos, o tik išvardijamos valstybėse narėse egzistuojančios bendrovių formos, kurioms taikomos šios direktyvos nuostatos.

27. Todėl valstybės narės turi teisę įtvirtinti naujas bendrovių formas ar nustatyti tolesnius įpareigojimus bendrovėms, išvardytoms Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnyje. Šiuo klausimu *Komisija* remiasi Direktyva 89/667/EEB, kurios preambulėje pripažįstama būtinybė išsaugoti nacionalinės teisės nuostatas, išskirtiniais atvejais numatančias vienintelio įmonės savininko atsakomybę už savo įmonės įsipareigojimus, taip nukrypstant nuo preambulėje taip pat minimos teisinės priemonės, ribojančios bendrovės atsakomybę, kuri pagal direktyvą turi būti užtikrinta tokiam savininkui visoje Bendrijoje. Ir *Graikijos vyriausybė*, ir *Komisija* daro išvadą, jog Bendrijos teisė negarantuoja akcininkams, kad jiems nekils atsakomybė už akcinės bendrovės įsipareigojimus.

28. Papildomai *Graikijos vyriausybė* nurodo, kad Įstatymo Nr. 2328/95 4 straipsnio 3 dalis nereiškia, jog akcininkų, valdančių daugiau kaip 2,5 % akcinio kapitalo, solidari atsakomybė yra bendra taisyklė. Šioje nuostatoje greičiau numatytas baudų skyrimas už teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimą tiek bendrovei, turinčiai licenciją valdyti televizijos transliuotoją, tiek jos akcininkams, nes šie vaidina ypatingą vaidmenį kuriant bendrovę ir jos veikloje.

VI — Teisinis vertinimas

A — *Įvadinės pastabos*

1. Teisės aktų derinimas kaip Europos bendrovių teisės priemonė

29. Europos Sąjungos bendrovių teisė visų pirma reglamentuoja nacionalinių ir europinių įmonių verslo vidaus rinkoje sąlygas[7]. Šių sąlygų konkrečiam formavimui įtakos turi siekis, viena vertus, suderinti nacionalines bendrovių teisės taisykles valstybėse narėse ir, kita vertus, sukurti tiesiogiai Sąjungos teisėje įtvirtintą viršnacionalinę bendrovių teisę.

30. Yra įvairių priežasčių, dėl kurių siekiama suderinti skirtingose valstybėse narėse egzistuojančias bendrovių teisės nuostatas. Centrinė ašis yra EB 43 straipsnyje numatytas įsisteigimo laisvės principas, kuris taip pat taikomas bendrovėms pagal EB 48 straipsnį, pagal kurį turi būti panaikinti įsteigimo laisvės apribojimai vienos valstybės narės piliečiams kitoje valstybėje narėje[8]. Tačiau bendrovės savo teise į įsisteigimo laisvę faktiškai gali naudotis ir naudosis tik esant suderintoms teisinėms verslo sąlygoms. Tolesnė paskata suderinti teisės aktus yra suvokimas, kad sprendimai dėl bendrovės įsisteigimo vietos turi būti priimami visos Sąjungos ekonomikos interesais, remiantis racionaliais ekonominiais kriterijais, o ne atsižvelgiant į tai, kur įmonėms yra palankiausios sąlygos bendrovių

7 — Žr. P. Behrens „Gesellschaftsrecht“, M.A. Dauses (leid.), *Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts*, E. III, 3 pastraipa, p. 3.

8 — Žr. M. Rondinelli („Il proceso di armonizzazione del diritto societario europeo“, *Percorsi di diritto societario europeo*, Turinas, 2000, p. 38), kuris pabrėžia artimą ryšį tarp Europos Sąjungos bendrovių teisės derinimo ir įsisteigimo laisvės. Taip pat žr. A. Grünwald „Europäisches Gesellschaftsrecht“, Viena, 1999, p. 12, bei G. Mustaki ir V. Engammare „Droit européen des sociétés“, Bazelis, 2009, p. 105.

teisės prasme[9]. Be to, nacionalinių teisės sistemų suderinimu turi būti užtikrinta, kad konkurencinės sąlygos bendrovėms Sąjungoje būtų kiek įmanoma lygiavertės. Galiausiai panašių teisinių sąlygų egzistavimas padeda užtikrinti, kad tarptautinės įmonių ir jų akcininkų investicijos būtų naudingos ekonominiam ir socialiniam Sąjungos vystymuisi.

2. Direktyvos 68/151/EEB reguliavimo dalykas

31. Direktyva 68/151/EEB, priimta 1968 m. kovo 9 d., t. y. dešimt metų po Romos sutarčių įsigaliojimo, buvo ne tik pirmoji direktyva bendrovių teisės srityje, bet ir pirmoji teisės derinimo priemonė civilinėje teisėje[10]. Priimta remiantis EEB 54 straipsnio 3 dalies g punktu (EB 44 straipsnio 2 dalies g punktas)[11], ši direktyva siekia apsaugoti trečiuosius asmenis, ypač asmenis, su kuriais bendrovė sudaro sutartis. Jie turi turėti galimybę ne tik gauti visą reikalingą informaciją apie bendrovę, bet ir remtis bendrovės vardu pareikšta valia bei registruotos bendrovės egzistavimu[12]. Vadovaujantis ketvirta ir šešta šios direktyvos konstatuojamąja dalimi, direktyva siekiama koordinuoti nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias pagrindinės informacijos apie bendrovę atskleidimą, įsipareigojimų, prisiimtų bendrovės vardu, galiojimą bei bendrovės negaliojimą. Tokios nuostatos, skirtos apsaugoti teisinius santykius, buvo žinomos visų valstybių steigėjų teisėje. Tačiau jos nebuvo lygiavertės. Atsižvelgiant į tarptautinės bendrovių veiklos augimą, valstybės narės manė, jog būtina skubiai suderinti nacionalinės teisės nuostatas siekiant visoje Bendrijoje užtikrinti lygiavertę teisinių santykių apsaugą bendrai, ir ypač kreditorių apsaugą.

32. Prieš priimant minėtą direktyvą Europos ekonominėje bendrijoje, kurią tuomet sudarė šešios valstybės steigėjos, vyko ilgos derybos. Prie Bendrijos prisijungiant kitoms valstybėms narėms, įskaitant Graikiją 1981 m., šios inkorporavo Direktyvą 68/151/EEB į savo nacionalinę teisę kaip *acquis communautaire* dalį. Direktyvos nuostatos, ypač jos 1 straipsnis dėl bendrovių rūšių, atitinkamais stojimo aktais buvo suderintos su didėjančiu valstybių narių skaičiumi. Direktyvos nuostata, kurios išaiškinimo Teisingumo Teismo prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, apibrėžia direktyvos taikymą *ratione personae*, išvardydama bendrovių rūšis,

9 — M. Rondinelli (minėta 38 išnašoje, p. 38) mano, kad teisės aktų derinimas turėtų padėti išvengti to, kad sprendimai dėl vietos pasirinkimo ir kapitalo judėjimo būtų priimti ne remiantis ekonominiais faktoriais, bet tuo, kur yra palankiausios sąlygos bendrovių teisės prasme.

10 — Žr. M. Habersack „Europäisches Gesellschaftsrecht“, 3-iasis leidimas, Miunchenas, 2006, 5 skyrius, 1 pastraipa, p. 82.

11 — Atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 50 straipsnio 2 dalį.

12 — Žr. K. Hempel „Kommentar zu EU- und EG-Vertrag“ (H. Mayer (leid.), 44 straipsnis, 19 pastraipa, p. 19); M. Rondinelli (minėta 8 išnašoje, p. 42).

kurioms direktyva taikoma kiekvienoje valstybėje narėje. Šiuo atveju be išimčių kalbama apie kapitalo bendroves[13], t. y. akcines, komanditines ir uždarąsias akcines bendroves, kurios, neatsižvelgiant į konkrečius jų formos skirtumus, valstybių narių bendrovių teisėje apibūdinamos tam tikrais bendrais bruožais.

B — *Prejudicinis klausimas*

33. Viena šių bendrų savybių yra šioje byloje svarbus principas, numatantis kapitalo bendrovės atsakomybės už bendrovės įsipareigojimus ribojimą jos pačios turtu. Kapitalo bendrovės galimybė būti skolininke ir atsakyti kreditoriams už bendrovės įsipareigojimus yra grindžiama tuo, kad tokioms bendrovėms pagal nacionalinę teisę yra suteikiamas teisnumas. Toks savarankiškas bendrovės teisnumas reiškia, kad bendrovės vardu prisiimti įsipareigojimai nėra jos akcininkų įsipareigojimai. Šis atsakomybės apribojimas juridinio asmens turtu reiškia, kad akcinė bendrovė ir uždaroji akcinė bendrovė nuo jų įsteigimo momento turi turėti įstatinį kapitalą, kurio sudarymas ir išlaikymas privalo būti griežtai kontroliuojamas teisės aktais, siekiant apsaugoti kreditorių interesus. Neatsižvelgiant į esminį bendrovės ir jos akcininkų turto atskyrimą kapitalo bendrovėse, valstybių narių teismų praktika bei teisės aktai išimtiniais atvejais esant specifinėms aplinkybėms leidžia asmeninę akcininkų atsakomybę už bendrovės skolas[14].

34. Kiek man žinoma, nepaisant atskirų skirtumų, šis principas pripažįstamas visose

13 — Europos bendrovių teisės sistema, kaip teisės sritis, kuri bent iš dalies yra susijusi su Bendrijos teise, plačiausiai taikoma kapitalo bendrovėms (žr. P. Behrens, minėta 7 išnašoje, 15 pastraipa, p. 8). Įsisteigimo laisvė (EB 43 ir EB 48 straipsniai) ir EB 44 straipsnio 2 dalies g punktas, kaip pagrindinė norma, reglamentuojanti kompetenciją Europos Sąjungos bendrovių teisėje, taikomi visoms pelno siekiančioms organizacijoms, net jeigu joms taikoma viešoji teisė. Neatsižvelgiant į pagrindines laisves, Europos bendrovių teisės reglamentavimo bazę ūkinių prekybos bendrijų atveju sudaro tik vienas teisės aktas – Reglamentas dėl Europos ekonominių interesų grupių (žr. S. Grundmann „Europäisches Gesellschaftsrecht", Heidelbergas, 1 skyrius, 12 pastraipa, p. 6). Teisės aktų leidyboje pagrindinis dėmesys akcinėms bendrovėms tikriausiai skiriamas todėl, kad šio tipo bendrovės visoje Bendrijoje veikiančioms įmonėms dėl jų struktūros laikomos optimalia bendrovės forma (žr. A. Grünwald, minėtas 8 išnašoje, p. 13).

14 — Dėl bendrovės ir akcininkų turto atskyrimo principo žr. A. Kraft ir P. Kreutz „Gesellschaftsrecht", 10-asis leidimas, Berlynas, 1997, 50 ir paskesni puslapiai; dėl bendrovės ir akcininkų atsakomybės atskyrimo kapitalo bendrovėse žr. M. Kocbek „Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) s komentarjem", 1 t., 2-asis leidimas, GV Založba, 2002, p. 127.

valstybėse narėse[15]. Be to, šis principas buvo įtrauktas į Reglamentą Nr. 2157/2001[16], kurio pagrindu sukurta viršnacionalinės bendrovės forma - Europos akcinė bendrovė (*Societas Europaea,* SE)[17]. Klausimas, ar ir kiek, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, Bendrijos teisė išimtiniais atvejais leidžia atsakomybę išplėsti ir akcininkų turtui, turi būti atsakytas aiškinant atitinkamas direktyvos nuostatas, ypač atsižvelgiant į jos tekstą, sistemą, esmę bei tikslą, kartu turint omenyje šiuo metu egzistuojantį Sąjungos bendrovių teisės suderinimo lygį.

35. Tačiau atsakant į prejudicinį klausimą pirmiausia turi būti įvertinta, ar

15 — Nacionalinės teisinės sistemos riboja kapitalo bendrovių atsakomybę, nors formuluotės skiriasi. Iš dalies tai reiškia, kad už bendrovės įsipareigojimus kreditoriams atsakoma tik bendrovės turtu; kitose teisinėse sistemose numatoma, kad akcininkai atsako tik tam tikra dalimi ar kad jie asmeniškai neatsako. Tai visuomet reiškia, jog bendrovės akcininkai neatsako jos kreditoriams savo turtu, t. y. neatsako išoriniuose santykiuose (žr. G.C. Schwarz „Europäisches Gesellschaftsrecht", 1-asis leidimas, Baden Badenas, 2000, 289 pastraipa, p. 187). Vokietijoje *Aktiengesetz* (Akcinių bendrovių įstatymas, *AktG*) 1 paragrafo 1 dalyje ir *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* (Uždarųjų akcinių bendrovių įstatymas, *GmbHG*) 13 paragrafo 2 dalyje numatyta, kad už bendrovės įsipareigojimus kreditoriams atsakoma tik bendrovės turtu. Prancūzijoje *Code de Commerce* (Komercinis kodeksas) L. 223-1 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad uždaroji akcinė bendrovė (pranc. k. *société à responsabilité limitée*) yra įsteigiama vieno ar daugiau asmenų, kurie atsako už nuostolius tik savo įnašais. Iš Komercinio kodekso L. 225-1 straipsnio taip pat išplaukia, kad akcinės bendrovės (pranc. k. *société anonyme*) akcininkai už nuostolius atsako tik savo įnašais. Austrijoje *Bundesgesetz über Aktiengesellschaften* (Federacinis akcinių bendrovių įstatymas, *AktG*) 48 paragrafe ir *Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung* (Uždarųjų akcinių bendrovių įstatymas, *GmbHG*) 61 paragrafo 2 dalyje numatyta, kad už bendrovės įsipareigojimus kreditoriams atsakoma tik bendrovės turtu. Slovėnijos *Zakon o gospodarskih družbah* (Komercinių bendrovių kodeksas, ZGD-1) 7 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad įstatyme nustatoma, kada ir kaip akcininkai atsako kartu su bendrove. Pagal ZGD-1 168 straipsnio 2 dalį akcinė bendrovė už įsipareigojimus kreditoriams atsako visu savo turtu. Pagal ZGD-1 168 straipsnio 3 dalį akcininkai neatsako bendrovės kreditoriams už bendrovės įsipareigojimus. Pagal 472 straipsnį uždarosios akcinės bendrovės akcininkai taip pat neatsako už bendrovės įsipareigojimus (žr. M. Kocbek, minėtas 14 išnašoje, 1 t., p. 122, 530, ir t. II, p. 336). Jungtinėje Karalystėje kapitalo bendrovės, kaip antai *public company limited by shares* ir *private company limited by shares*, yra reglamentuojamos Kapitalo bendrovių įstatymo (2006 m. *Companies Act*). Pirmosios yra panašios į vokiečių akcines bendroves, o antrosios – į vokiečių uždarąsias akcines bendroves (žr. C. Just „Die englische Limited in der Praxis", Miunchenas, 2005, p. 4). Kapitalo bendrovių įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad bendrovė yra *limited company*, jei jos dalyvių atsakomybė yra ribojama įstatuose ir jų atsakomybė gali apsiriboti akcijomis (angl. k. *shares*) arba garantine suma (*guarantee*). Ispanijoje 1995 m. kovo 23 d. Įstatyme Nr. 2/1995 dėl ribotos atsakomybės bendrovių (isp. k. *Ley de Sociedades de Responsabilidad Limitada*) nurodyta, kad bendrovės kapitalą sudaro akcijos, suformuotos dalyvių įnašų, o dalyviai neatsako už bendrovės įsipareigojimus. Tokia pati nuostata pateikiama Įstatymo Nr. 1564/1989 dėl akcinių bendrovių (isp. k. *Ley de Sociedades Anónimas*) 1 straipsnyje.

16 — 2001 m. spalio 8 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto (OL L 294, 2001 11 10, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 4 t., p. 251).

17 — Pagal Reglamento (EB) Nr. 2157/2001 1 straipsnį Europos bendrovė yra savarankiškas teisės subjektas. Todėl, kaip juridinis asmuo, bendrovė (o ne jos akcininkų visuma) yra teisių ir pareigų trečiųjų asmenų atžvilgiu turėtoja. Pagal reglamento 1 straipsnio 2 dalies antrą sakinį atskiro akcininko atsakomybė apsiriboja jo valdomų akcijų nominalia verte. Iš šios teisės normos nematyti, ar atsakomybė kapitalo įnašais į bendrovę išlieka bendrovės viduje, ar vis dėlto Europos bendrovės kreditoriai gali imtis tiesioginių veiksmų prieš akcininkus. Tai, kad bendrovė yra juridinis asmuo, *per se* nepaneigia išorinės atsakomybės. Tačiau tam, kad būtų galima pagrįsti išorinę bendrovės dalyvių atsakomybę, iš esmės reikalinga speciali teisės nuostata, nes pats juridinis asmuo turi teises bei pareigas. Kreditoriai teisinius santykius užmezga tik su bendrove, o ne su jos akcininkais. Kaip teisingai teigia A. Schröder („Europäische Aktiengesellschaft SE", G. Manz, B. Mayer ir A. Schröder (leid.), Baden Badenas, 2005, 1 straipsnis „SE-VO", 25–29 pastraipos, 49 ir paskesni puslapiai), bendram išorinės akcininkų atsakomybės prieš bendrovės kreditorius pripažinimui trūksta įsipareigojimo pagrindo. Autoriaus nuomone, reglamento 1 straipsnio 2 dalies antras sakinys tokio pagrindo nenumato, o tik apriboja akcininko įsipareigojimus tam tikra jo įnašo į bendrovės kapitalą suma, nenustatydamas, ar šie įsipareigojimai galioja tik vidiniuose, ar ir išoriniuose santykiuose. Bendrovės ir jos akcininkų atskyrimo principas gali būti pažeistas, o akcininkų atsakomybės ribojimas panaikintas tik išimtiniais atvejais, kai kreditorių interesai negali būti patenkinti kitu būdu.

ginčijama nacionalinės teisės nuostata patenka į Direktyvos 68/151/EEB taikymo sritį, ir, antra, ar ji suderinama su direktyvos nustatytais reikalavimais.

ii) Atsakomybės ribojimo pripažinimas

1. Antrinė teisė kaip vertinimo kriterijus

a) Direktyvos 68/151/EEB taikymas

i) Akcinės bendrovės Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnio prasme egzistavimas

36. Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnyje apibrėžiamas įprastas kapitalo bendrovių ratas, kuriam priklauso ir akcinės bendrovės, o tokią formą pagal atitinkamus Graikijos teisės aktus turi ir ieškovė pagrindinėje byloje. Todėl remiantis šiuo formaliu ryšiu pagal specifinę bendrovės formą direktyva yra taikoma *ratione personae*.

37. Taip pat turi būti įvertinta, ar Direktyva 68/151/EEB taikytina *ratione materiae*. Šiuo atveju tam tikru lygiu turi būti pripažintas atsakomybės už akcinės bendrovės įsipareigojimus ribojimo principas.

38. Akcinių bendrovių teisei yra taikomos įvairios Sąjungos teisės nuostatos, kurių visuma atskleidžia iš esmės išsamią bendrą tvarką[18]. Pagal šią tvarką akcinė bendrovė yra teisiškai savarankiška ir turi į akcijas dalijamą minimalų kapitalą. Akcininkai neatsako už bendrovės įsiskolinimus, tačiau bendrovės kapitalo sudarymas ir išlaikymas užtikrinamas atitinkamomis taisyklėmis. Bendrovės organizacinė struktūra pasižymi valdymo organų ir visuotinio akcininkų susirinkimo atskyrimu, o valdymo lygmeniu – valdymo bei priežiūros atskyrimu. Tai galioja neatsižvelgiant į tai, ar valdymo organus sudaro du atskiri organai (dualistinė sistema), ar vienas organas (monistinė sistema); Europos Sąjungos bendrovių teisė leidžia pasirinkti vieną iš šių modelių. Akcijos iš esmės yra laisvai perleidžiamos ir jomis gali būti prekiaujama vertybinių popierių biržoje; akcininkai turi lygias teises (ypač balsavimo teises bei teises į dividendus) ir pareigas (pareiga įnešti kapitalą). Finansinė atskaitomybė yra išsamiai sureguliuota; apskaitos dokumentams taikomas galutinis auditas ir pareiga atskleisti informaciją. Taisyklėmis, reglamentuojančiomis

18 — Tokio požiūrio taip pat laikosi P. Behrens (minėtas 7 išnašoje, 15 pastraipa, p. 8). Jis pateikia įvairių požymių, išskiriančių Europos Sąjungos akcinių bendrovių teisę.

įmonių grupes, siekiama sureguliuoti specifines susijusių bendrovių problemas. Tačiau ši bendra akcinių bendrovių teisinė tvarka valstybėse narėse svarbiais klausimais, kaip antai valdymo organų struktūra, skiriasi, todėl atitinkamos suderinimo priemonės šiais klausimais kol kas nėra įgyvendintos.

39. Kalbant apie šioje byloje svarbų atsakomybės ribojimo aspektą, reikia konstatuoti, kad Direktyva 68/151/EEB jį akivaizdžiai pripažįsta kaip vieną iš kapitalo bendrovių teisės principų[19]. Todėl iš šios direktyvos trečios konstatuojamosios dalies matyti direktyvos leidėjo nuostata, kad 1 straipsnyje minimų bendrovių „vienintelė apsaugos priemonė, kurią jos siūlo trečiosioms šalims, yra turtas“. Be to, šios direktyvos 7 straipsnyje įtvirtinama taisyklė, numatanti solidarią asmenų atsakomybę už bendrovės įsipareigojimus, kilusius jos vardu atliekant veiksmus dar iki tol, kol steigiama bendrovė įgijo teisnumą. Tai taip pat patvirtina minėto principo, pagal kurį atskiriamas bendrovės ir akcininkų turtas, pripažinimą. Panaši formuluotė kaip šios direktyvos trečioje konstatuojamojoje dalyje randama ir Direktyvoje 78/660/EEB[20], pagal kurią, nurodant joje nustatytas taisykles, „būtina vienu metu derinti minėtoms bendrovėms taikomus šių sričių teisės aktus, nes <…> tų bendrovių garantijos tretiesiems asmenims apribotos bendrovės grynąja turto verte“. Be to, Direktyvoje 89/667/EEB, kurią minėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas bei šalys, taip pat aiškiai kalbama apie tokio principo egzistavimą, o atsakomybės ribojimas įvardijamas kaip būtina „teisinė priemonė“ vadinamai vienanarei bendrovei[21].

40. Todėl darau išvadą, kad priimdamas nagrinėjamą direktyvą Bendrijos teisės aktų leidėjas aiškiai nenumatė atsakomybės ribojimo, tačiau akivaizdžiai pripažino, jog toks principas egzistuoja nacionalinėse bendrovių teisės sistemose bei su tuo susijusioje nerašytoje Bendrijos teisėje[22]. Tai, žinoma, nieko nepasako apie jo konkretų norminį turinį. Šį klausimą nagrinėsiu tirdama ginčijamos

19 — Šiuo klausimu žr. G.C. Schwarz (minėtas 15 išnašoje, 289 pastraipa, p. 187), kuris teigia, kad atsakomybės ribojimas bendrovės turtu teisinėje literatūroje yra laikoma bendrovių, kurioms taikoma Direktyva 68/151/EEB, ypatybe.

20 — 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtoji Tarybos direktyva 78/660/EEB, grindžiama Europos ekonominės bendrijos sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių (OL L 222, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 21).

21 — Vienanarė bendrovė yra kapitalo bendrovė, kurioje visos akcijos priklauso vienam fiziniam ar juridiniam asmeniui. Praktiškai tai reiškia vieną verslininką (vieną įmonę), kuris teisiniuose santykiuose dalyvauja per savo ribotą atsakomybę turinčią bendrovę, o jo atsakomybė apsiriboja jo įnašais.

22 — Taip pat žr. S. Grundmann, minėtas 13 išnašoje, 9 skyrius, 286 pastraipa, p. 127.

nacionalinės teisės nuostatos suderinamumą su Direktyva 68/151/EEB.

iii) Atsakomybė už akcinės bendrovės įsipareigojimus

41. Nors Direktyva 68/151/EEB pripažįsta atsakomybės ribojimą bendrovės turtu, kaip matyti iš antros konstatuojamosios dalies, tai neabejotinai taikoma tik bendrovės prisiimtiems „įsipareigojimams“. Taip kyla klausimas, ar ši nuostata apima ir valstybės skirtas baudas.

42. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika[23], vienodo Bendrijos teisės taikymo ir lygybės principai reikalauja, kad Bendrijos teisės nuostatos, kurios savo prasmės ir apimties nustatymo tikslu aiškiai nenukreipia į valstybių narių teisę, visoje Bendrijoje būtų aiškinamos savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir nagrinėjamo teisės akto siekiamą tikslą. Tačiau jei Bendrijos teisės aktų leidėjas Bendrijos teisės akte netiesiogiai nukreipia į institutą nacionalinėje teisėje, Teisingumo Teismui nepriklauso pateikti vieningo vartojamo termino apibrėžimo pagal Bendrijos teisę[24].

43. Tačiau direktyvoje nėra pateikiamas nei šios neaiškios sąvokos teisinis apibrėžimas, nei kitokia nuoroda, kaip ji turėtų būti aiškinama. Šiuo atveju reikia nurodyti, kad Europos Sąjungos bendrovių teisėje nesiekiama visiškai suvienodinti valstybių narių įmonių teisės nuostatų, bet iki šiol apsiribota atskirų bendrovių teisės aspektų sureguliavimu, pasinaudojant teisiniu derinimu direktyvomis[25], o tuo irgi paaiškinamas tokių sąvokų, kaip antai „koordinuodamos“ ir „siekdamos užtikrinti lygiavertiškumą“ vartojimas EB 44 straipsnio 2 dalies g punkte. Tai reiškia žemesnio lygio suderinimą. Tai atskiria direktyvas, grindžiamas EB 44 straipsnio 2 dalies g punktu,

23 — Žr., be kita ko, 1984 m. sausio 18 d. Sprendimą *Ekro* (327/82, Rink. p. 107, 11 punktas), 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Linster* (C-287/98, Rink. p. I-6917, 43 punktas), 2000 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Yiadom* (C-357/98, Rink. p. I-9265, 26 punktas), 2003 m. vasario 6 d. Sprendimą *SENA* (C-245/00, Rink. p. I-1251, 23 punktas), 2004 m. spalio 12 d. Sprendimą *Komisija prieš Portugaliją* (C-55/02, Rink. p. I-9387, 45 punktas), 2005 m. vasario 27 d. Sprendimą *Junk* (C-188/03, Rink. p. I-885, 27-30 punktai) ir 2006 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *SGAE* (C-306/05, Rink. p. I-11519, 31 punktas).

24 — Žr. 23 išnašoje minėto Sprendimo *Ekro* 14 punktą.

25 — P. Jung ir W. Müller-Huschke („EU-Kommentar“, Jürgen Schwarze (leid.), 2-asis leidimas, Baden Badenas, 2009, EB 44 straipsnis, 14 pastraipa) mano, kad iš EB 44 straipsnio 2 dalies g punkto formuluotės („koordinuodamos“, „užtikrinti lygiavertiškumą“) ir jos sisteminio ryšio su EB 44 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta norma dėl kompetencijos, kuri apsiriboja direktyvų priėmimu, galima daryti išvadą, kad ja siekiama ne suvienodinti teisę, o tik ją suderinti. Taip pat žr. K. Hempel, minėtas 12 išnašoje, 44 straipsnis, 13 pastraipa, p. 17. S. Prats Jané („Evolución del Derecho societario europeo“, Badachosas, 2007, p. 13) pabrėžia esminį skirtumą tarp teisės derinimo ir vienodinimo. G. Mustaki ir V. Engammare (minėtas 8 išnašoje, p. 105) nurodo, kad EB sutartis numato tik pareigą suderinti teisės aktus, o ne juos suvienodinti, ir tai leidžia valstybėms narėms išlaikyti bendrovių teisės nacionalinius savitumus.

nuo kitų teisės aktų Europos Sąjungos bendrovių teisės srityje, priimamų, pavyzdžiui, EB 95 straipsnio pagrindu. EB 95 straipsnyje vartojama sąvoka „teisės aktų suderinimas“ neturi būti aiškinama techniškai, nes ji apima tiek derinimą siauresne prasme, tiek teisės vienodinimą[26]. Neatsižvelgiant į tai, EB 95 straipsniu leidžiama priimti ne tik direktyvas, bet ir reglamentus, sprendimus bei kitas privalomas priemones EB 249 straipsnio prasme.

44. Be to, kaip aiškiai nurodyta EB 44 straipsnio 2 dalies g punkte, teisės aktai yra derinami *tik tiek, kiek tai būtina*. Ši formuluotė reiškia, kad šiuo atveju subsidiarumo principas buvo įtvirtintas iki formalaus pripažinimo EB 5 straipsnio antroje pastraipoje[27]. Taigi Sąjunga imasi veiksmų tik tada, kai siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau. Remiantis EB 44 straipsnio 2 dalies g punkto tekstu ir vieta Sutarties sistemoje, įsisteigimo laisvei yra būtinos tik tos teisės derinimo priemonės, kurios veiksmingai panaikina ar bent jau sumažina kliūtis bendrovių įsisteigimo laisvei, kylančias iš valstybių narių bendrovių teisės skirtumų. Tačiau niekas šioje direktyvoje nerodo, kad jos leidėjas manė, jog šioje srityje būtina priimti taisykles Sąjungos lygiu.

45. Tai, kad nėra pateikiamas bendrovės įsipareigojimų turinio apibrėžimas, leidžia teigti, kad direktyvos leidėjas aiškiai nesiekė suderinti šios sąvokos, o tiesiog norėjo palikti nacionalinei teisei ją teisiškai detalizuoti. Kadangi direktyvos leidėjas nepasinaudojo reguliavimo kompetencija šioje srityje, o tik netiesiogiai nurodė valstybių narių teisę, Teisingumo Teismas negali pateikti vieningo šios sąvokos apibrėžimo pagal Bendrijos teisę.

46. Todėl nacionalinis teismas, vadovaudamasis savo nacionaline teise, turi nustatyti, ar valstybės skirtos baudos gali būti laikomos akcinės bendrovės įsipareigojimais. Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, į šį klausimą neigiamai atsako dauguma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teisėjų. Tačiau maža dalis šio teismo teisėjų, remdamiesi Graikijos Konstitucijos ginama ūkinės veiklos laisve bei šios valstybės narės pripažintais bendrovių teisės principais, į jį atsako teigiamai.

26 — Taip pat žr. G.C. Schwarz, minėtas 15 išnašoje, 201 pastraipa, p. 129.

27 — Teisinėje literatūroje laikomasi nuomonės, kad šiai derinimo kompetencijai taikomas proporcingumo reikalavimas EB 5 straipsnio 3 dalies prasme. Kai kurie autoriai mano, kad būtinumo reikalavimą EB 44 straipsnio 2 dalies g punkte sukonkretina subsidiarumo principas (žr. P. Behrens, minėtas 7 išnašoje, 6a pastraipa, p. 4). Kita vertus, G. C. Schwarz (minėtas 15 išnašoje, 198 pastraipa, p. 128) tai vertina kaip ankstyvą subsidiarumo principo pasireiškimą.

47. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad pagal nacionalinę teisę baudos negali būti laikomos akcinės bendrovės įsipareigojimais, šioje byloje reikėtų pripažinti, kad ginčijamoms nacionalinės teisės nuostatoms Direktyva 68/151/EEB nėra taikoma. Taigi į klausimą dėl suderinamumo šiuo atveju reikia atsakyti taip, kad Direktyva 68/151/EEB nedraudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/95 4 straipsnio 3 dalis.

iv) Akcinės bendrovės atsakomybės apimtis

49. Kadangi Direktyvoje 68/151/EEB taip pat nenumatoma jos taikymo apribojimų *ratione materiae* pagal tam tikras bendrovės įsipareigojimų rūšis, o tik bendrai nustatoma, kad ji taikoma akcinėms bendrovėms, ši direktyva taikoma tokioms nacionalinės teisės nuostatoms, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/95 4 straipsnio 3 dalis.

b) Suderinamumas su Direktyva 68/151/EEB

48. Atsižvelgdama į tai, kad Graikijos teisėje akivaizdžiai nėra vieningos nuomonės šiuo teisiniu klausimu, ir į tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia pateikti naudingą atsakymą į jo prejudicinį klausimą[28], papildomai įvertinsiu teisinę situaciją tuo atveju, jei baudos būtų priskiriamos prie bendrovės įsipareigojimų, sukeliančių akcinės bendrovės atsakomybę ir, jei taikytina, išimties tvarka akcininkų atsakomybę.

50. Savo prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori išsiaiškinti, ar Direktyva 68/151/EEB draudžia tokią nacionalinės teisės nuostatą, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalis. Tai neišvengiamai kelia klausimą dėl šios nuostatos suderinamumo su Bendrijos teise; pirmiausia reikia priminti, kad vykstant prejudicinio sprendimo priėmimo procesui Teisingumo Teismas neturi vertinti nacionalinės teisės suderinamumo su Bendrijos teise bei aiškinti nacionalinės teisės. Tačiau Teisingumo Teismas yra kompetentingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti bet kokį su Bendrijos teise susijusį išaiškinimą, leidžiantį šiam įvertinti

28 — 1979 m. liepos 12 d. Sprendime *Union Laitière Normande* (244/78, Rink. p. 2663, 5 punktas) Teisingumo Teismas nurodė, kad nors EB 234 straipsniu neleidžiama Teisingumo Teismui vertinti prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo pagrindų, poreikis pateikti naudingą Bendrijos teisės išaiškinimą gali priversti apibrėžti teisinius rėmus, į kuriuos turės įsitekti prašomas išaiškinimas. K. Lenaerts, A. Arts ir I. Maselis („Procedural Law of the European Union“, 2-asis leidimas, 6-021 pastraipa, p. 188) nuomone, niekas netrukdo Teisingumo Teismui išdėstyti, kaip jis supranta faktines aplinkybes pagrindinėje byloje ir tam tikrus nacionalinės teisės aspektus, tai laikant atskaitos tašku pateikiant naudingą taikytinos Bendrijos teisės ir Bendrijos teisės principų išaiškinimą.

tokį suderinamumą, kad galėtų priimti sprendimą savo nagrinėjamoje byloje[29].

51. Taigi šioje byloje Teisingumo Teismas turėtų pateikti tik tokį Bendrijos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, nes jam teks įvertinti atitinkamų nacionalinių nuostatų suderinamumą su Bendrijos teise, kad galėtų priimti sprendimą savo nagrinėjamoje byloje[30].

52. Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnis draustų tokią nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalis, tik tuo atveju, jei direktyvoje būtų aiški nuostata dėl atsakomybės už akcinės bendrovės įsipareigojimus apribojimo, kuri panaikintų akcininkų atsakomybę tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje.

53. Kaip jau minėta, Direktyvoje 68/151/EEB galima įžvelgti bendrovės ir jos akcininkų turto atskyrimo principo pripažinimą[31], tačiau tai nereiškia, jog ši sritis yra galutinai sureguliuota. Kaip teisingai nurodė Komisija, Direktyva 68/151/EEB nesiekiama suderinti valstybių narių teisės sistemose įtvirtintų akcinių bendrovių formų. Kaip jau paaiškinta[32], direktyvos teisiniu pagrindu, EB 44 straipsnio 2 dalies g punktu, siekiama suderinti teisę, o ne ją suvienodinti. Šia nuostata taip pat negali būti remiamasi kaip pagrindu kuriant viršnacionalines bendrovių formas. Šios sutarties nuostatos pagrindu priimtomis direktyvomis nesiekiama išsamiai sureguliuoti bendrovių teisę. Jos nesukuria vieningos teisės, o tik suderina konkrečias sritis ir pagal savo reguliavimo technikos pobūdį palieka valstybėms narėms diskreciją. Direktyvomis siekiama sukurti iš esmės lygiavertę akcininkų ir kreditorių teisinę apsaugą Sąjungoje[33].

54. Kaip teisingai teigiama, Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnyje tiesiog išvardijamos konkrečiose valstybėse narėse egzistuojančios bendrovių formos, kurioms turi būti taikoma Direktyvoje 68/151/EEB numatyta informacijos atskleidimo pareiga. Ši nuostata nei apibrėžia konkrečias bendrovių formas, nei susieja jas su specifiniais požymiais. Vietoj to paprastame sąraše pateikiamos valstybių

29 — Žr., be kita ko, 1993 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Hünermund ir kt.* (C-92/92, Rink. p. I-6787, 8 punktas), 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Enirisorse* (C-237/04, Rink. p. I-2843, 24 punktas), 2008 m. sausio 31 d. Sprendimą *Centro Europa 7* (C-380/05, Rink. p. I-349, 49 ir 50 punktai) ir 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Michaniki* (C-213/07, Rink. p. I-9999, 51 punktas).

30 — Žr., be kita ko, 29 išnašoje minėto Sprendimo *Michaniki* 52 punktą.

31 — Žr. šios išvados 39 punktą.

32 — Žr. šios išvados 43 punktą.

33 — Žr. K. Hempel, minėtas 12 išnašoje, 44 straipsnis, 13 pastraipa, p. 17.

narių teisės sistemose egzistuojančios bendrovių formos[34]. Todėl valstybėms narėms negali būti draudžiama nurodytoms bendrovių rūšims nustatyti papildomas pareigas, jeigu jos neprieštarauja direktyvai ar kitoms Bendrijos teisės nuostatoms.

55. Pavyzdžiui, nėra nė vienos direktyvos nuostatos, kuri įpareigotų valstybėms narėms jų nacionalinėje teisėje nustatyti, kad akcinės bendrovės atsakomybė turi būti ribojama jos turtu, nors daugelyje nacionalinių teisės sistemų tokios nuostatos numatytos[35]. Šiuo atveju panašu, kad yra priešingai, nes Direktyvos 89/667/EEB penktoje konstatuojamoje dalyje nurodytas atsakomybės ribojimo principas kaip būtina „teisinė priemonė“ vienanarėse bendrovėse, nors tai numatoma nepažeidžiant valstybių narių įstatymų, „kuriuose išskirtiniais atvejais reikalaujama, kad už savo įmonės įsipareigojimus steigėjas atsakytų savo turtu“. Tai leidžia daryti išvadą, kad atsakomybės ribojimo pažeidimas pagal Bendrijos teisę yra galimas. Tačiau pats Bendrijos teisės aktų leidėjas šios srities nereguliuoja. Kaip rodo Direktyva 89/667/EEB, Bendrijos teisės aktų leidėjas tai leidžia[36] tiek akivaizdžiai tam tikrais aiškiai apibrėžtais atvejais (pvz., Direktyvos 89/667/EEB 2 straipsnio 2 dalis), tiek mažiau akivaizdžiai ir bendras nuostatas atitinkančiais atvejais (penkta konstatuojamoji dalis: „išskirtiniais atvejais“). Nors pagal šeštą konstatuojamąją dalį Direktyvos 89/667/EEB 2 straipsnio 2 dalis laikytina baigtine, atsakomybės apribojimo panaikinimas remiantis vadinamuoju išskirtiniu atveju penktos konstatuojamosios dalies prasme turi būti pateisinamas aplinkybėmis.

56. Kalbant apie minėtas nuostatas, vis dėlto reikia turėti omenyje, kad jos taikomos tik vienanarėms bendrovėms. Tačiau panašių nuostatų nėra šioje byloje taikomoje Direktyvoje 68/151/EEB. Taip pat negalima rasti

34 — Taip pat žr. A. Grünwald (minėtas 8 išnašoje, p. 13), kuris nurodo, kad Sąjungos direktyvos bendrovių teisės srityje yra siejamos tik su formaliu teisinės formos kriterijumi. Turint tai omenyje bei atsižvelgiant į skirtingą akcinių bendrovių pasiskirstymą, valstybėse narėse iš tiesų yra labai skirtingas suderinimo lygis. G. C. Schwarz (minėtas 15 išnašoje, 282 pastraipa, p. 182) nurodo, kad Sąjungos direktyvos bendrovių teisės srityje neapima visų bendrovių, kurioms taikoma įsisteigimo laisvė. Direktyvos apima tik tam tikras, specifiškai įvardytas bendrovių formas konkrečiose valstybėse narėse. Taigi prioritetas reglamentavimo techniko požiūriu yra teikiamas išvardijimui, o ne bendroms sąvokoms, kurias reikia aiškinti. Aptariamos direktyvos ar pasiūlymo direktyvai 1 straipsnyje pateikiamos bendrovių teisinės formos, kurioms taikytinos derinimo priemonės.

35 — Žr. E. Werlauff „EU-Company Law“, 2-asis leidimas, Kopenhaga, 2003, p. 40. Autorius, viena vertus, teigia, kad direktyvų bendrovių teisės srityje nuostatos nereikalauja valstybių nurodyti, jog esminis akcinių bendrovių apibrėžimo aspektas yra tai, kad bendrovės atsakomybė ribojama jos turtu, nors tokios nuostatos ir egzistuoja daugelyje nacionalinių teisinių sistemų. Kita vertus, autorius pažymi, kad egzistuojančios direktyvų nuostatos nedraus valstybėms narėms įgyvendinant įstatymus ar per teismų praktiką išlaikyti nuostatas, kurios tam tikrais atvejais numato akcininkams tiesioginę atsakomybę už bendrovės skolas pagal bendrovės atsakomybės peržengimo principą (vok. k. *Haftungsdurchgriff*; dan. *ansvarsgenombrott*; angl. k. *principle of lifting the veil*).

36 — Taip pat žr. S. Grundmann, minėtas 13 išnašoje, 9 skyrius, 288 pastraipa, p. 128.

jokių išimčių, kurios leistų pažeisti atsakomybės ribojimo principą tais pagrindais, kuriuos nurodo Graikijos vyriausybė. Graikijos vyriausybės teigimu, ginčijama nacionalinės teisės nuostata yra pateisinama viešojo ir socialinio intereso pagrindais. Bauda, kuri laikoma akcininkų ekonominės veiklos apribojimu, yra pateisinama turint omenyje tai, kad akcininkai, dalyvaudami visuotiniuose akcininkų susirinkimuose bei skirdami valdymo organų narius, turi galimybę užtikrinti, kad būtų laikomasi teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą[37].

57. Nesant aiškios nuostatos Direktyvoje 68/151/EEB, dėl jau nurodytų priežasčių teisė išimtiniais atvejais panaikinti akcinių bendrovių atsakomybės apribojimą priklauso nacionalinio įstatymų leidėjo kompetencijai[38]. Nesant suderinimo, iš esmės valstybės narės pačios nusprendžia, kiek panaikinant akcinės bendrovės atsakomybės apribojimą jos nori užtikrinti aptariamo intereso apsaugą.

58. Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, į pateiktą prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, jog Direktyva 68/151/EEB nedraudžia tokios nacionalinės teisės nuostatos, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalis, kurioje numatyta, kad baudos, nustatytos pagal to paties straipsnio ankstesnes dalis už teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimą, yra skiriamos ne tik bendrovei, turinčiai licenciją kurti ir valdyti televizijos transliuotoją, tačiau solidariai ir visiems akcininkams, valdantiems daugiau kaip 2,5 % minėtos bendrovės akcinio kapitalo.

2. Suderinamumas su pirmine teise

a) Galimybė remtis pirmine teise

59. Kaip minėta, nacionalinio įstatymų leidėjo kompetencija nustatyti papildomas pareigas Direktyvos 68/151/EEB 1 straipsnyje išvardytoms bendrovėms yra ribojama kitų

37 — Žr. Graikijos vyriausybės pateiktų pastabų 9 ir 10 punktus.

38 — Žr. 1997 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Coöperatieve Rabobank* (C-104/96, Rink. p. I-7211, 22–24 punktai), kuriame Teisingumo Teismas pripažįsta nacionalinio teisės aktų leidėjo kompetenciją priimti teisės aktus, jei nėra aiškios nuostatos Direktyvoje 68/151/EEB. Šioje byloje keltas klausimas, ar nacionalinė teisė taip pat gali nustatyti organų atstovavimo teisės ribojimus tais atvejais, kai trečiasis asmuo nežinojo apie pažeidimą. Teisingumo Teismas į šį klausimą atsakė teigiamai, argumentuodamas tuo, kad direktyvos leidėjas nenorėjo reguliuoti tokių atvejų (interesų konflikto ir sandorių su savimi) ir tai buvo teisės spraga. Nacionalinė teisė turėjo tokią spragą užpildyti.

Bendrijos teisės reikalavimų[39], o šiuo atveju, be kita ko, reikia galvoti apie pirminės teisės nuostatas, reglamentuojančias įsisteigimo laisvę[40]. Visų pirma, kaip aiškiai nurodyta EB 44 straipsnio 1 dalyje, minėtos direktyvos yra skirtos prisidėti prie šios pagrindinės laisvės įgyvendinimo. Antra, Sprendime *Daihatsu*[41], kuriame buvo aiškinama Direktyva 68/151/EEB, Teisingumo Teismas aiškiai konstatavo, kad EB 44 straipsnio 2 dalies g punktas turi būti aiškinamas atsižvelgiant į kitas pirminės teisės nuostatas[42].

60. Nors prašymas išaiškinti šias teisės nuostatas nėra akivaizdus iš prejudicinio klausimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas keliose šio prašymo vietose pateikia nuorodas[43], leidžiančias suprasti, kad jam yra žinoma šių nuostatų reikšmė priimant sprendimą pagrindinėje byloje. Be to, Komisija savo pastabose trumpai išsakė nuomonę dėl ginčijamos nacionalinės teisės nuostatos suderinamumo su EB 43 ir EB 48 straipsniais.

61. Šiuo atveju reikia priminti, jog Teisingumo Teismas turi pateikti nacionaliniam teismui visapusį Bendrijos teisės aiškinimą, kuris būtų naudingas priimant sprendimą šio teismo nagrinėjamoje byloje, neatsižvelgiant į tai, ar jis apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose[44]. Atsižvelgiant į prejudicinio sprendimo poveikį Graikijos teisinei sistemai, man atrodo būtina nagrinėjant šią bylą aptarti anksčiau minėtas nuostatas.

b) Įsisteigimo laisvė

i) EB 43 straipsnio ir EB 48 straipsnio taikymas

62. Pagal EB 43 straipsnio antrą pastraipą įsisteigimo laisvė apima teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis,

39 — Žr. šios išvados 54 punktą.

40 — Žr. S. Grundmann (minėtas 13 išnašoje, 9 skyrius, 311 pastraipa, p. 136), kuris akivaizdžiai remiasi šiuo požiūriu. Autorius tiria, ar valstybė narė yra kompetentinga nustatyti kapitalo bendrovių ribotos atsakomybės principo išimtis. Autorius mano, kad galima teigti, jog nėra pagrindo drausti nacionaliniam įstatymų leidėjui ir toliau plėsti atsakomybę, o direktyva turi būti aiškinama tokiu būdu (suderinant su pirmine teise). Panašu, jog autorius siūlo tai vertinti atsižvelgiant į pirminės teisės nuostatas, reguliuojančias įsisteigimo laisvę. M. Habersack (minėtas 10 išnašoje, 1 skyrius, 3 pastraipa, p. 1) nurodo, kad pagrindinės laisvės numato ribas nacionaliniam įstatymų leidėjui neatsižvelgiant į antrinę teisę.

41 — 1997 m. gruodžio 4 d. Sprendimas *Daihatsu* (C-97/96, Rink. p. I-6843).

42 — Ten pat, 18 punktas. Teisingumo Teismas nurodė: „54 straipsnio 3 dalies g punktas turi būti aiškinamas atsižvelgiant į EB 52 ir EB 54 straipsnius, pagal kuriuos bendrovių teisės nuostatų derinimas patenka į bendrąją įsisteigimo laisvės apribojimų panaikinimo programą, bei į EB 3 straipsnio h punktą, kuriame numatyta, kad Bendrijos funkcijos apima nacionalinių teisės aktų derinimą, kiek tai reikalinga bendrosios rinkos funkcionavimui“.

43 — Žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 5 ir 7 punktus.

44 — Žr. 1990 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *SARPP* (C-241/89, Rink. p. I-4695, 8 punktas), 1994 m. vasario 2 d. Sprendimą *Verband Sozialer Wettbewerb*, vadinamąjį „Clinique“ (C-315/92, Rink. p. I-317, 7 punktas), 1999 m. kovo 4 d. Sprendimą *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola* (C-87/97, Rink. p. I-1301, 16 punktas), 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Trojani* (C-456/02, Rink. p. I-7573, 38 punktas) ir 2005 m. vasario 17 d. Sprendimą *Oulane* (C-215/03, Rink. p. I-1215, 47 punktas).

taip pat steigti ir valdyti įmones, ypač bendroves 48 straipsnio antros pastraipos prasme, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams. Taigi ši pagrindinė laisvė *ratione personae* visų pirma taikoma verslininkams.

63. Kita vertus, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką į EB sutarties nuostatų, susijusių su įsisteigimo laisve, taikymo sritį patenka nacionalinės nuostatos, kurios taikomos atitinkamos valstybės narės nacionalinio subjekto dalyvavimui kitoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės kapitale, leidžiančiam daryti aiškią įtaką šios bendrovės sprendimams bei nulemti jos veiklą[45]. Taigi iš esmės EB 43 straipsnio pirma pastraipa taip pat gina akcinių bendrovių akcininkus, jeigu jie gali daryti aiškią įtaką šios bendrovės sprendimams[46].

64. Ši sąlyga yra esminė atribojant įsisteigimo laisvę nuo laisvo kapitalo judėjimo. Jei turima akcijų dalis nepakankama daryti aiškią įtaką bendrovės sprendimams, taikytina ne įsisteigimo, o kapitalo judėjimo laisvė[47].

65. Teisingumo Teismas nėra bendrai apibrėžęs, kada galima konstatuoti, jog egzistuoja aiški įtaka, atverianti kelią įsisteigimo laisvės

45 — Žr., be kita ko, 2000 m. balandžio 13 d. Sprendimą *Baars* (C-251/98, Rink. p. I-2787, 22 punktas), 2002 m. lapkričio 21 d. Sprendimą *X ir Y* (C-436/00, Rink. p. I-10829, 37 punktas), 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas* (C-196/04, Rink. p. I-7995, 31 punktas), 2007 m. kovo 13 d. Sprendimą *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* (C-524/04, Rink. p. I-2107, 27 punktas), 2007 m. spalio 23 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (C-112/05, Rink. p. I-8995, 13 punktas), 2007 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *Columbus Container Services* (C-298/05, Rink. p. I-10451, 29 punktas). 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (C-207/07, 60 punktas), 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Truck Center* (C-282/07, Rink. p. I-10767, 25 punktas), 2009 m. birželio 18 d. Sprendimą *Aberdeen Property Fininvest Alpha Oy* (C-303/07, Rink. p. I-5145, 34 punktas) ir 2010 m. sausio 21 d. Sprendimą *SGI* (C-311/08, Rink. p. I-487, 27 punktas). Taip pat žr. 2009 m. birželio 4 d. Nutartį *KBC Bank ir kt.* (C-439/07 ir C-499/07, Rink. p. I-4409, 70 punktas).

46 — Žr., be kita ko, 45 išnašoje minėto Sprendimo *Baars* 22 punktą. Byla buvo susijusi su vienos valstybės narės piliečiu, kuris gyveno kitoje valstybėje narėje ir turėjo visas bendrovės, kurios buveinė buvo kitoje valstybėje narėje, akcijas. Teisingumo Teismas konstatavo, kad jei mokesčių mokėtojas valdo 100 % kitoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės kapitalo, tai neabejotinai lemia, jog šiam mokesčių mokėtojui taikomos Sutarties nuostatos dėl įsisteigimo laisvės.

47 — Šiuo klausimu žr. Randelzhofer ir Forsthoff „Das Recht der Europäischen Union“ (Grabitz ir Hilf (leid.), 43 straipsnis, 115 pastraipa, p. 31 ir Ress ir Ukrow, 56 straipsnis, 156 pastraipa, p. 68. Taip pat žr. 1999 m. spalio 19 d. generalinio advokato S. Alber išvadą byloje *Baars* (C-251/98, Rink. p. I-2787, 33 punktas), kurioje generalinis advokatas aiškino, kad riba tarp paprasto kapitalo investavimo į kitoje valstybėje įsteigtos įmonės akcijas ir tikro įsisteigimo toje valstybėje narėje turi būti nustatyta toje vietoje, kur akcininkas siekia pelno ne vien suteikdamas kapitalo kito asmens vykdomai verslo veiklai, bet pats įsitraukdamas į verslą. Toks įsitraukimas reikalauja, kad akcininkas ne tik naudotųsi įprastomis balsavimo teisėmis, bet ir dalyvautų tokiu būdu, kuris leistų naudotis esmine įtaka bendrovės verslo sprendimams. Šioje situacijoje turi būti atsižvelgta į bendrovių teisės nuostatas toje valstybėje, kurioje bendrovė yra įsteigta. Žr. 45 išnašoje minėto Sprendimo *SGI* 36 ir 37 punktus ir 45 išnašoje minėto Sprendimo *Aberdeen Property Fininvest Alpha Oy* 34 ir 35 punktus.

taikymui. Pagal jo nusistovėjusią praktiką tai nustatoma atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes ir taikomą bendrovių teisę[48]. Sprendimas *Baars*[49], kuriuo grindžiama nusistovėjusi Teisingumo Teismo praktika, leidžia manyti, kad aiškią įtaką galima konstatuoti tada, kai, remiantis bylos aplinkybėmis, yra „galimybė kontroliuoti bendrovę ar jos valdymo organus“, o tai nebūtinai reiškia esminės kapitalo dalies turėjimą.

66. Tai, ar daugiau kaip 2,5 % akcinio kapitalo valdymas yra iš tiesų pakankamas, kad leistų daryti užtikrintą įtaką šios bendrovės sprendimams bei nulemti jos veiklą, iš esmės turėtų nuspręsti[50] prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis konkrečiomis aplinkybėmis pagrindinėje byloje ir taikytina bendrovių teise. Šioje vietoje kyla tam tikrų abejonių, ar ši sąlyga yra tenkinama. Kita vertus, reikia atsižvelgti į tai, kad nurodyta procentinė vertė atspindi tik minimalią ribą. Todėl ginčijama nacionalinės teisės nuostata apima ir kur kas didesnes bendrovės akcinio kapitalo dalis, kurios teoriškai leistų atitinkamiems akcininkams daryti aiškią įtaką šios bendrovės sprendimams bei nulemti jos veiklą Teisingumo Teismo praktikos prasme.

67. Bet kuriuo atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą[51] aišku, kad dauguma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo narių mano, jog dėl radijo ir televizijos transliuotojus valdančias akcines bendroves reguliuojančių nuostatų, pavyzdžiui, reglamentuojančių vardines akcijas ir kt., specifikos, reikia konstatuoti, kad tokios bendrovės akcininkas, valdantis daugiau kaip 2,5 % jos akcinio kapitalo, yra ne paprastas investuotojas, bet į akcijas investuojantis verslininkas, kuris naudojasi galimybe daryti įtaką juridinio asmens valdymui, ir todėl – televizijos transliuotojo veiklai. Jeigu šie teiginiai teisingi, reikia preziumuoti, kad nagrinėjamos bendrovės akcininkai taip pat yra ginami įsisteigimo laisvės.

48 — Žr. Randelzhofer ir Forsthoff (minėti 47 išnašoje), 43 straipsnis, 115 pastraipa, p. 31 ir Ress ir Ukrow, 56 straipsnis, 156 pastraipa, p. 68. Šie autoriai nurodo, kad vadovaujantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, mažesnė nei 25 % akcijų dalis gali būti pakankama aiškiai įtakai, jei akcijų savininkas vienaip ar kitaip įgyja dominuojančią įtaką valdant bendrovę kartu su kitais akcininkais. Tačiau pagal Teisingumo Teismo praktiką 10% balsavimo teises suteikiančių akcijų turėjimas paprastai nėra pakankamas, kad suteiktų savininkui aiškią įtaką bendrovės sprendimams ir jos veiklai.

49 — Žr. 45 išnašoje minėto Sprendimo *Baars* 19 punktą.

50 — Žr. 45 išnašoje minėto Sprendimo *X ir Y* 37 punktą, 45 išnašoje minėto Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 14 punktą, 45 išnašoje minėto Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 35–39 punktus ir 61 punktą ir 2009 m. kovo 26 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-326/07, Rink. p. I-2291, 38 ir 39 punktai).

51 — Žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą 4 puslapį.

68. EB 48 straipsnyje savo ruožtu numatyta, kad skyrius dėl įsisteigimo teisės taikomas tiek pagal privatinę, tiek pagal viešąją teisę veikiančioms bendrovėms ir asociacijoms bei jos prilyginamos, esant tam tikroms sąlygoms, fiziniams asmenims[52].

ii) Įsisteigimo laisvės apribojimas

69. Kadangi nėra pagrindo teigti, jog ginčijama nuostata taikoma skirtingai vietinėms ir užsienio akcinėms bendrovėms ar akcininkams, reikia preziumuoti, kad ši nuostata nėra diskriminacinė.

— EB 43 straipsnis kaip bendras apribojimų draudimas

70. Todėl reikia įvertinti, ar ši nuostata laikytina įsisteigimo laisvės apribojimu EB 43 straipsnio prasme ir ar toks apribojimas gali būti pateisinamas. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką[53] EB 43 straipsniu neleidžiama imtis tokių nacionalinių priemonių, kurios, nors ir taikomos nediskriminuojant dėl pilietybės, gali Bendrijos piliečiams sudaryti kliūčių pasinaudoti Sutarties garantuojama įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų.

71. Vadovaujantis šia teismo praktika, EB 43 straipsniu draudžiama ne tik atvira ir paslėpta diskriminacija, bet jis gali būti aiškinamas ir kaip bendras apribojimų draudimas. Todėl apribojimais EB 43 straipsnio prasme gali būti ne tik diskriminuojančios, bet ir nediskriminuojančios taisyklės, t. y. priemonės, kurios tikslingai ar dėl savo poveikio paprastai nesukelia mažiau palankios padėties

52 — Žr. Troberg ir Tiedje „Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft“ (H. von der Groeben ir J. Schwarze (leid.), 48 straipsnis, 1 pastraipa, p. 1596.

53 — Žr., be kita ko, 1993 m. kovo 31 d. Sprendimą *Kraus* (C-19/92, Rink. p. I-1663, 32 punktas), 1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimą *Gebhard* (C-55/94, Rink. p. I-4165, 37 punktas), 1999 m. kovo 9 d. Sprendimą *Centros* (C-212/97, Rink. p. I-1459, 34 punktas), 2001 m. vasario 1 d. Sprendimą *Mac Quen ir kt.* (C-108/96, Rink. p. I-837, 26 punktas), 2002 m. spalio 17 d. Sprendimą *Payroll ir kt.* (C-79/01, Rink. p. I-8923, 26 punktas), 2004 m. spalio 14 d. Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (C-299/02, Rink. p. I-9761, 15 punktas), 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimą *Inspire* (C-167/01, Rink. p. I-10155, 133 punktas), 2005 m. balandžio 21 d. Sprendimą *Komisija prieš Graikiją* (C-140/03, Rink. p. I-3177, 27 punktas) ir 2009 m. kovo 10 d. Sprendimą *Hartlauer* (C-169/07, Rink. p. I-1721, 33 punktas). EB 43 straipsnis savo turiniu atitinka EEE susitarimo 31 straipsnį, kurio aiškinimas ELPA ir EEE valstybių atžvilgiu priklauso ELPA teismo kompetencijai. Remdamasis vieningo teisės aiškinimo reikalavimu Europos ekonominėje erdvėje, ELPA teismas taikė minėtą Teisingumo Teismo praktiką aiškindamas minėtą EEE susitarimo nuostatą. Žr., be kita ko, 2007 m. birželio 26 d. ELPA teismo sprendimą *ESAprieš Norvegiją* (E-2/06, 64 punktas) ir 2008 m. gegužės 7 d. ELPA teismo sprendimą *Seabrokers AS prieš Norvegiją* (E-7/07, 50 punktas). Dėl vieningumo reikalavimo ir dialogo tarp Teisingumo Teismo ir ELPA teismo poreikio žr. C. Baudenbacher „The EFTA Court, the ECJ, and the latter's Advocates General: a tale of judicial dialogue“, *Continuity and change in EU law: essays in honour of Sir Francis Jacobs*, 2008, 120 ir paskesni puslapiai.

užsieniečiams[54]. EB 43 straipsnis iš esmės draudžia imtis tokių nacionalinių priemonių, kurios gali sudaryti kliūčių pasinaudoti įsisteigimo laisve arba naudojimąsi ja „padaryti mažiau patrauklų“[55]. Plėtodamas savo praktiką, susijusią su prekių ir paslaugų judėjimo laisve, Teisingumo Teismas paskatino pagrindinių laisvių vystymąsi nuo „pagrindinių laisvių struktūrinio vienodumo“ idėja grindžiamo diskriminacijos draudimo iki bendro apribojimų draudimo[56].

72. Mano nuomone, pradinis taškas vertinant ginčijamos nuostatos ribojamąjį pobūdį turėtų būti hipotetinis scenarijus, pagal kurį Sąjungoje įsteigta bendrovė arba perkelia savo registruotą buveinę į Graikiją (pirminio įsisteigimo laisvė), arba ten įsteigia savo filialą (antrinio įsisteigimo laisvė)[57]. Negalima atmesti galimybės, kad tikimybė, jog bus panaikintas akcinės bendrovės atsakomybės apribojimas ir taip atsiras solidarios akcininkų atsakomybės už teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimą rizika, gali atgrasyti bendroves, kurios norėtų persikelti iš kitos valstybės narės į Graikiją ar įsteigti ten savo filialą. Nuobaudos, susijusios su pinigine bauda, taikymas ir akcininkams gali atgrasyti bendrovę bei jos akcininkus nuo veiklos Graikijos visuomenės informavimo priemonių srityje. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsakomybės išplėtimas akcininkams taip pat mažina tokių bendrovių akcijų įsigijimo patraukl umą[58]. Taigi ginčijama nuostata iš esmės gali padaryti naudojimąsi Sutarties garantuojama įsisteigimo laisve mažiau patrauklų užsienio bendrovėms.

73. Remiantis bendru, Teisingumo Teismo praktikoje pripažįstamu apribojimo

54 — Žr. G. C. Schwarz, minėtas 15 išnašoje, 136 pastraipa, p. 89.

55 — Žr. G. Mustaki ir V. Engammare, minėti 8 išnašoje, p. 40, S. Prats Jané, minėtas 25 išnašoje, p. 94, ir U. Forsthoff ir M. Schulz „Gläubigerschutz bei EU-Auslandsgesellschaften“, *Grenzüberschreitende Gesellschaften* (H. Hirte ir T. Bücker (leid.), 2-asis leidimas, Berlynas, 2006, 38 punktas, p. 82, su nuorodomis į Teisingumo Teismo praktiką. Kaip tradicinį įsisteigimo laisvės apribojimo EB 43 straipsnio 1 dalies prasme pavyzdį P. Jung („EU-Kommentar“ (J. Schwarze (leid.), 2-asis leidimas, Baden-Badenas, 2009, EB 48 straipsnis, 21 punktas) mini rinkliavas už bendrovių ar jų filialų registravimą komerciniame registre.

56 — P. Ulmer („Schutzinstrumente gegen die Gefahren einer Geschäftstätigkeit inländischer Zweigniederlassungen von Kapitalgesellschaften mit fiktivem Auslandssitz“, *Juristenzeitung*, 1999, p. 665) pažymi, kad *Cassis de Dijon* formulė, išvystyta laisvam prekių judėjimui, vis dažniau pripažįstama Teisingumo Teismo naujausioje praktikoje, taip pat taikoma ir įsisteigimo laisvei. Taip pat žr. M. Habersack (minėtas 10 išnašoje, 3 skyrius, 4 pastraipa, p. 4), kuris nurodo įsisteigimo laisvės apribojimo sąvokos platumą, įtvirtintą sprendimuose *Kraus* ir *Gebhard*.

57 — Šiuo atžvilgiu vertėtų atsižvelgti į 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Daily Mail* (81/87, Rink. p. 5483, 25 punktas), pagal kurį, esant dabartiniam Bendrijos teisės išsivystymui, EB 43 ir EB 48 straipsniai nesuteikia teisės bendrovei, įsteigtai pagal vienos valstybės narės įstatymus ir turinčiai registruotą buveinę joje, perkelti savo centrinę administraciją į kitą valstybę narę. Kita vertus, 53 išnašoje minėtame Sprendime *Centros* Teisingumo Teismas pripažino bendrovės teisę įsteigti filialą kitoje valstybėje narėje. Žr. K. Maranelli „Il diritto comunitario di stabilimento delle società“, *Percorsi di diritto societario europeo*, Turinas, 2000, 122 ir paskesni puslapiai.

58 — Žr. sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą p. 4.

apibrėžimu EB 43 straipsnio prasme, reikia manyti, jog pagrindinėje byloje įsisteigimo laisvė buvo ribojama[59].

— Galimybė apribojimų draudimą aiškinti siaurai remiantis teleologiniu metodu

74. Kaip jau nurodyta, Teisingumo Teismas, įskaitant įsisteigimo laisvės atveju, aiškiai pripažįsta pagrindinių laisvių lygiavertiškumą, pateikdamas pakankamai platų apribojimo sąvokos pagal EB 43 straipsnį aiškinimą[60]. Tačiau jis kol kas nėra aiškiai išsakęs nuomonės dėl EB 43 straipsnio pirmos pastraipos taikymo apimties. Turint omenyje tai, kad Sprendime *Keck ir Mithouard*[61] prekių judėjimo laisvė pagal EB 28 straipsnį buvo aiškinama siaurai, kyla klausimas, ar ir įsisteigimo laisvės srityje būtų pagrįstas dogmatinis apribojimo sąvokos susiaurinimas. Tai galima numanyti iš šios pagrindinės laisvės paskirties, kuri yra leisti laisvai pasirinkti įsisteigimo vietą, o ne tapti ūkio subjektų instrumentu modifikuoti su įsisteigimo vieta susijusias sąlygas nacionalinių konkurentų atžvilgiu[62].

75. Vadovaujantis įsisteigimo laisvės prasme ir tikslu, pagal kuriuos siekiama panaikinti apribojimus bendrovėms iš kitų valstybių narių tapti rezidentėmis, bei Europos Sąjungos bendrovių teisės tikslu užtikrinti bendrovės tęstinumą ir tapatybę jai persikeliant į kitą valstybę narę[63], būtų iš esmės tikslinga apribojimų

59 — Žr. S. Grundmann (minėtas 13 išnašoje, 9 skyrius, 311 pastraipa, p. 137), kuris taip pat mano, kad atsakomybės išplėtimas akcininkams teisės aktu yra ribojimas, tačiau motyvuoja kitaip. Jo nuomone, įsisteigimo laisvė tikrai skatinama, jei bent jau vienos valstybės ribas peržengiančiais atvejais nebijoma, kad užsienyje bus panaikintas bendrovės atsakomybės apribojimas. P.-C. Müller-Graff („EUV/EGV-Kommentar" (Rudolf Streinz leid.), 48 straipsnis, 22 pastraipa, p. 692), nagrinėdamas klausimą, ar apribojimai bendrovei persikelti į kitą valstybę narę yra suderinami su EB 43 straipsniu, aptaria kreditorius ginančias taisykles, numatančias bendrovės akcininko atsakomybę. Jo nuomone, tokie apribojimai atskirais atvejais gali būti pateisinami. Todėl autorius akivaizdžiai laikosi pozicijos, kad taisyklės, numatančios akcininko atsakomybę, yra įsisteigimo laisvės apribojimas EB 43 straipsnio prasme. P. Ulmer (minėtas 56 išnašoje, p. 665) taip pat mano, kad įsisteigimo laisvė ribojama tais atvejais, kai atsakomybė išplečiama akcininkams, nors apribojimas galimas, jei išlaikomas proporcingumo principas.

60 — Žr. V. Skouris („Das Verhältnis von Grundfreiheiten und Grundrechten im europäischen Gemeinschaftsrecht", *Die Öffentliche Verwaltung*, 2006, p. 94), kuris pastebi, kad tarp pagrindinių laisvių egzistuoja paralelės (vad. „pagrindinių teisų vieningas dogmatizmas"). Nagrinėjant jų taikymo ribas, atsiranda galimybė suderinti atitinkamoms pagrindinėms laisvėms galimas numatyti specifines ribas su bendra privalomųjų viešojo intereso pagrindų sąvoka. Vadinamoji „Gebhard formulė" (žr. šios išnašos 70 punktą), kuria remiamasi įvairiais atvejais, nėra specifiškai taikoma tik vienai pagrindinei laisvei, o joms visoms.

61 — 2003 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *Keck ir Mithouard* (C-267/91 ir C-268/91, Rink. p. I-6097).

62 — Šia prasme žr. U. Forsthoff „Mobilität von Gesellschaften im Binnenmarkt – Spielraum für Erstreckung deutschen Rechts auf EU-Auslandsgesellschaften", *Grenzüberschreitende Gesellschaften* (H. Hirte ir T. Bücker (leid.), 2-asis leidimas, Berlynas, 2006, 38 ir 39 pastraipos, 82 ir paskesni puslapiai.

63 — Nacionalinės taisyklės, susijusios su bendrovės tapatybe, bet kuriuo atveju trukdo patekti į rinką. Valstybės sienų peržengimas neturėtų paveikti minėtos tapatybės. Taisyklės, kuriomis kėsinamasi į bendrovės tapatybę, negali būti aiškinamos kaip dalis su vieta susijusių sąlygų, nes jos ūkio subjektus paveikia ne iš išorės, bet keičia įsisteigimo laisve besinaudojantį subjektą, t. y. bendrovę, iš vidaus. Tapatybės gynimo idėja aptinkama Teisingumo Teismo praktikoje (žr. 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Überseering*, C-208/00, Rink. p. I-9919, 80 ir paskesnius punktus).

draudimo apimtį apibrėžti remiantis tuo, ar taikytina nacionalinė teisės nuostata sukuria „specifines patekimo kliūtis“, ar tik apibrėžia „sąlygas, susijusias su vieta“. Pirmuoju atveju būtų taikomas apribojimų draudimas, o antruoju - įsisteigimo laisvės apimamas tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos draudimas[64]. Konkretūs sprendimai paslaugų teikimo laisvės[65] ir laisvo kapitalo judėjimo[66] srityse liudija, kad Teisingumo Teismas pagrindines laisves visų pirma suvokia kaip priemones rinkoms atverti ir todėl, nagrinėdamas, ar konkrečiu atveju pagrindinė laisvė ribojama, vertina nacionalinės teisės nuostatas pagal tai, ar jos trukdo patekti į rinką.

64 — Žr. U. Forsthoff, minėtas 62 išnašoje, 73 ir 74 pastraipos, 544 ir paskesni puslapiai. M. Habersack (minėtas 10 išnašoje, 3 skyrius, 7 pastraipa, p. 13) mano, kad EB 43 ir EB 48 straipsniai draudžia apribojimus tiek, kiek jie susiję su patekimu į rinką ir įsisteigimu. Kita vertus, bendrovės verslui vykdyti jau įsisteigus kitoje valstybėje narėje taikomos bendros nacionalinės taisyklės. Kliūtims, susijusioms su privalomomis, bet nediskriminacinėmis nacionalinėmis prekybos, konkurencijos ar darbo teisės taisyklėmis, netaikoma įsisteigimo laisvės suteikiama apsauga. Iš esmės čia kalbama apie paprasčiausius „pardavimo būdus“ Sprendimo *Keck* prasme. Taigi negalima vertinti nacionalinės teisės proporcingumo principo požiūriu. Jei nacionalinė teisė nėra diskriminacinė, ji gali būti taikoma kitoje valstybėje narėje įsteigtoms bendrovėms.

65 — Žr. 1995 m. gegužės 10 d. Sprendimą *Alpine Investments* (C-384/93, Rink. p. I-1141, 37 punktas). Byla buvo susijusi su vadinamuoju „cold calling“ draudimu, kuris, Teisingumo Teismo nuomone, tiesiogiai *veikia patekimą į kitų valstybių narių paslaugų rinką*. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad toks draudimas galėjo riboti paslaugų judėjimą Bendrijos viduje. Tai liudija, kad Teisingumo Teismas pagrindines laisves visų pirma supranta kaip priemones atverti rinką. Taip pat žr. 2000 m. balandžio 11 d. Sprendimą *Deliège* (C-51/96 ir C-191/97, Rink. p. I-2549, 60 ir paskesni punktai).

66 — Dėl laisvo kapitalo judėjimo žr. 2003 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (C-463/00, Rink. p. I-4581, 61 punktas). Šiame sprendime investicijas ribojančias nacionalines nuostatas Teisingumo Teismas laikė laisvo kapitalo judėjimo apribojimais EB 56 straipsnio prasme. Teisingumo Teismo nuomone, nors aptariami apribojimai taikyti vienodai ir rezidentams, ir ne rezidentams, vis dėlto jie paveikė pačią kapitalo dalis įsigyjančio asmens padėtį, taigi galėjo atgrasyti kitų valstybių narių investuotojus taip investuoti ir todėl *paveikti patekimą į rinką*. Taip pat žr. tos pačios dienos Sprendimą *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (C-98/01, Rink. p. I-4641, 47 punktas).

76. Paanalizavus detaliau, ginčijama nacionalinės teisės nuostata nėra nei taisyklė, kuria specifiškai siekiama reguliuoti akcinių bendrovių „patekimą“ į Graikijos visuomenės informavimo priemonių rinką, nei ja sudaromos „kliūtys“ asmenims, siekiantiems patekti į minimą sektorių. Iš esmės ji yra bendros teisinės sistemos, reglamentuojančios televizijos transliuotojų veiklą, dalis. Ja turi būti užtikrinama, kad būtų laikomasi teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą. Žvelgiant objektyvaus stebėtojo akimis, tai yra bendros taisyklės, reguliuojančios visuomenės informavimo priemones, kurių televizijos transliuotojas turi visada laikytis. Teisiniu požiūriu pareiga laikytis šių taisyklių yra suformuluota kaip pareiga, susijusi su televizijos transliuotojo veikla, o

ne, pavyzdžiui, kaip sąlyga[67]. Tai reiškia, kad ji nustato ne „ar“ arba „kada“, tačiau tik „kaip“ turi būti vykdoma televizijos transliuotojo veikla. Todėl yra reglamentuojamos tik televizijos transliuotojo veiklos „sąlygos“. Be to, tai, ar laikomasi šių sąlygų, neturi įtakos akcinės bendrovės tęstinumui arba tapatybei.

78. Tačiau manau, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad Teisingumo Teismo praktikoje yra tam tikrų požymių, jog atskirais atvejais jis linkęs remtis griežtesniu aiškinimu, tačiau tai nereiškia, kad Teisingumo Teismas atsisakė iki šiol vartoto plataus apribojimo sąvokos aiškinimo. Iš esmės reikia laikytis plataus apribojimo sąvokos aiškinimo. Todėl tolesni svarstymai yra grindžiami bendro apribojimų draudimo samprata[68].

79. Todėl darytina išvada, kad įsisteigimo laisvė yra ribojama.

77. Jeigu Teisingumo Teismas pritartų siauram apribojimų draudimo aiškinimui remdamasis teleologiniu metodu, ginčijama nacionalinės teisės nuostata turėtų būti priskiriama „sąlygų, susijusių su vieta“ kategorijai, kuri pagal šį aiškinimą nebūtų traktuojama kaip apribojimas EB 43 straipsnio pirmos pastraipos prasme. Nenustačius įsisteigimo laisvės apribojimo, tolesnis tyrimas vadovaujantis EB 43 straipsniu ir EB 48 straipsniu iš esmės būtų nebereikalingas.

iii) Įsisteigimo laisvės apribojimo pateisinimas

80. Pagal Teisingumo Teismo praktiką[69] nacionalinės priemonės, kurios trukdo naudotis Sutarties užtikrinamomis pagrindinėmis laisvėmis, privalo tenkinti šias sąlygas, kad būtų suderinamos su EB 43 straipsniu: jos turi būti pateisinamos privalomais viešojo intereso pagrindais, būti tinkamos jomis siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neviršyti to, kas

67 — Bendrojoje administracinėje teisėje sąlyga išsiskiria tuo, kad administracinio teisės akto įsigaliojimą ar negaliojimą ji susieja su konkrečiu įvykiu, kurio atsiradimas nėra aiškus. Gali būti neaišku, ne tik „kada“ sąlyga įvyks ir „ar“ ji apskritai įvyks. Kita vertus, priešingai nei sąlyga, pareiga turi savo atskirą materialų turinį, t. y. numatoma pareiga administracinio akto adresatui atlikti tam tikrą veiksmą, toleruoti situaciją arba susilaikyti nuo veiksmų. Pareigą nustatantis administracinis teisės aktas teisiškai veikia iš karto, nepaisant to, ar pareiga įvykdoma. Tačiau sąlyginis administracinis teisės aktas pradeda veikti tik sąlygai įvykus. Pareiga įpareigoja ir gali būti įgyvendinta prievartiniu būdu. Neįvykusi sąlyga neįpareigoja ir todėl negali būti įgyvendinta. Šiuo klausimu žr. H. Maurer „Allgemeines Verwaltungsrecht“, 11-asis leidimas, Miunchenas, 1997, 6 ir paskesnės pastraipos, 315 ir paskesni puslapiai.

68 — Žr. šios išvados 70–73 punktus.

69 — Žr. Sprendimą *Kraus* (minėtas 53 išnašoje, 32 punktas) ir Sprendimą *Gebhard* (minėtas 53 išnašoje, 37 punktas).

būtina šiam tikslui pasiekti. Be to, pagrindinių teisių apsauga yra teisėtas interesas, galintis iš esmės pateisinti EB sutarties nustatytos pagrindinės laisvės apribojimą[70].

— Pagrindinių teisių apsauga kaip teisėtas interesas

81. Kaip jau buvo paaiškinta[71], Graikijos vyriausybė mano, kad ginčijama nacionalinės teisės nuostata gali būti pateisinama viešojo ir socialinio intereso pagrindais. Visapusis reikšmingų nacionalinių nuostatų įvertinimas atskleidžia, kad Įstatymo Nr. 2328/95 4 straipsnio 3 dalyje numatytomis baudomis siekiama nubausti už tam tikrų konstituciškai ginamų pagrindinių vertybių negerbimą, kurios apima asmeninių neturtinių teisių, šeimos ir privataus gyvenimo apsaugą. Bauda, solidariai skirta ieškovei pagrindinėje byloje, kaip matyti iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą išdėstytų faktinių aplinkybių, buvo taikyta būtent dėl viršuje minėtų pagrindinių vertybių pažeidimo. Vertinant racionaliai, Graikijos vyriausybės pateikti argumentai turi būti suvokiami kaip grindžiami konstituciškai ginamų pagrindinių teisių apsauga.

82. Šiuo klausimu reikia priminti, kad, vadovaujantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, pagrindinės teisės yra sudedamoji bendrųjų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis. Todėl Teisingumo Teismas vadovaujasi valstybių narių bendromis konstitucinėmis tradicijomis ir tarptautiniais dokumentais žmogaus teisių apsaugos srityje, kuriuos priimant valstybės narės bendradarbiavo ar prie kurių prisijungė. EŽTK šiuo atžvilgiu turi ypatingą reikšmę[72]. Principai, įtvirtinti šioje teismo praktikoje, buvo patvirtinti ES 6 straipsnio 2 dalimi. Šioje nuostatoje numatyta, kad „Sąjunga gerbia pagrindines teises, kurias užtikrina 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašyta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų kaip bendri Bendrijos teisės principai“. Be to, Teisingumo Teismas, siekdamas patvirtinti konkrečių bendrųjų teisės principų egzistavimą,

70 — Žr. 2003 m. birželio 12 d. Sprendimą *Schmidberger* (C-112/00, Rink. p. I-5659, 74 punktas).

71 — Žr. šios išvados 56 punktą.

72 — Žr. 1991 m. birželio 18 d. Sprendimą *ERT* (C-260/89, Rink. p. I-2925, 41 punktas), 2001 m. kovo 6 d. Sprendimą *Connolly prieš Komisiją* (C-274/99 P, Rink. p. I-1611, 37 punktas), 2002 m. spalio 22 d. Sprendimą *Roquette Frères* (C-94/00, Rink. p. I-9011, 25 punktas), Sprendimą *Schmidberger* (minėtas 70 išnašoje, 71 punktas), 2006 m. birželio 27 d. Sprendimą *Parlamentas prieš Tarybą* (C-540/03, Rink. p. I-5769, 35 punktas) ir 2007 m. sausio 18 d. Sprendimą *PKK ir KNK prieš Tarybą* (C-229/05 P, Rink. p. I-439, 76 punktas).

ne kartą rėmėsi[73] 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje paskelbta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija[74].

83. Kaip Teisingumo Teismas ne kartą nurodė[75], Bendrijoje nepriimtinos priemonės, kurios yra nesuderinamos su pripažįstamomis ir garantuojamomis žmogaus teisėmis. Kadangi tiek Bendrija, tiek valstybės narės privalo gerbti pagrindines teises, šių teisių apsauga, Teisingumo Teismo nuomone, yra teisėtas interesas, kuris iš esmės pateisina Bendrijos teisės numatytų pareigų apribojimą, net jei tai Sutarties garantuojama pagrindinė laisvė[76].

— Proporcingumo vertinimas

84. Šiuo atveju reikia pažymėti, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką teisė į privatų gyvenimą, kurią, Graikijos vyriausybės teigimu, siekiama apsaugoti ginčijama nuostata, taip pat yra Europos Sąjungos teisės ginama pagrindinė teisė[77]. Be to, ši pagrindinė teisė yra įtvirtinta EŽTK 8 straipsnio 1 dalyje[78] ir Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje[79].

85. Taigi ginčijama nacionalinės teisės nuostata siekiama Sąjungos teisinėje sistemoje pripažįstamo, todėl teisėto, tikslo.

86. Kaip jau aiškinau savo 2010 m. balandžio 14 d. išvadoje byloje C-271/08 *Komisija prieš Vokietiją*, reikia preziumuoti, kad pagrindinės

73 — Žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimą *Dynamic Medien* (C-244/06, Rink. p. I-505, 42 punktas), 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *International Transport Workers' Federation* ir *Finnish Seamen's Union* („Viking Line“) (C-438/05, Rink. p. I-10779, 43 punktas) ir Sprendimą *Parlamentas prieš Tarybą* (minėtas 72 išnašoje, 38 punktas).

74 — OL C 364, p. 1.

75 — Žr. Sprendimą *ERT* (minėtas 72 išnašoje, 41 punktas), 1997 m. gegužės 29 d. Sprendimą *Kremzow* (C-299/95, Rink. p. I-2629, 14 punktas) ir 2008 m. rugsėjo 3 d. Sprendimą *Kadi ir Al Barakaat International Foundation prieš Tarybą ir Komisiją* (C-402/05 P ir C-415/05 P, Rink. p. I-6351, 284 punktas).

76 — Dėl laisvo prekių judėjimo apribojimo žr. Sprendimą *Schmidberger* (minėtas 70 išnašoje, 74 punktas). Taip pat žr. 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *United Pan-Europe Communications Belgium ir kt.* (C-250/06, Rink. p. I-11135, 41 punktas) (kultūros politika ir saviraiškos laisvė kaip paslaugų teikimo laisvės apribojimas), Sprendimą *Dynamic Medien* (minėtas 74 išnašoje, 42 punktas) ir 2004 m. spalio 14 d. Sprendimą *Omega* (C-36/02, Rink. p. I-9609, 35 punktas) (žmogaus orumas kaip paslaugų teikimo laisvės apribojimas).

77 — Aiškiai pripažinta 1992 m. balandžio 8 d. Sprendime *Komisija prieš Vokietiją* (C-62/90, Rink. p. I-2601, 23 punktas). Taip pat žr. 2004 m. spalio 19 d. Sprendimą *Chen* (C-200/02, Rink. p. I-9925, 16 punktas) ir 2008 m. liepos 25 d. Sprendimą *Metock ir kt.* (C-127/08, Rink. p. I-6241, 79 punktas).

78 — Pagal EŽTK 8 straipsnio 1 dalį (teisė į privatų ir šeimos gyvenimą) kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

79 — Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnį (teisė į privatų ir šeimos gyvenimą) kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas.

teisės ir laisvės yra lygiavertės[80]. Tai reiškia, kad jei konkrečiu atveju, naudojantis pagrindine teise, apribojama pagrindinė laisvė, turi būti ieškoma tinkamos pusiausvyros tarp šių teisinių pozicijų. Šiuo atveju, viena vertus, reikia preziumuoti, kad naudojimasis pagrindine laisve yra teisėtas tikslas, kuris gali riboti pagrindinę teisę. Tačiau ir priešingai, naudojimasis pagrindine teise taip pat turi būti laikomas teisėtu tikslu, kuris gali riboti pagrindinę laisvę. Siekiant nubrėžti konkrečias ribas tarp pagrindinių laisvių ir pagrindinių teisių, itin svarbus yra proporcingumo principas. Atsižvelgiant į tai, siekiant įvertinti proporcingumą, turi būti naudojama trijų pakopų analizės struktūra, tirianti ginčijamos priemonės tinkamumą, būtinumą ir pagrįstumą. Vertinant proporcingumą visų pirma reikia vadovautis trijų pakopų tikrinimo schema, pagal kurią turi būti patikrintas nagrinėjamos priemonės tinkamumas, būtinumas ir adekvatumas[81].

87. Iš pateiktų svarstymų išplaukia, kad nors pagrindinės teisės į privatų gyvenimą apsauga yra teisėtas interesas, galintis iš principo pateisinti EB sutarties užtikrinamos pagrindinės laisvės, kaip antai įsisteigimo laisvė, apribojimą, toks apribojimas būtų pateisinamas tik tokiu atveju, jeigu jis būtų tinkamas nagrinėjamam tikslui įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jį pasiekti[82].

88. Tam, kad įvertintume proporcingumą, reikia išanalizuoti teisines ir faktines aplinkybes, apibūdinančias padėtį atitinkamoje valstybėje narėje, o šių klausimų tyrimas priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetencijai[83]. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi pakankamai informacijos apie faktinę ir teisinę padėtį, kad atsižvelgdamas į proporcingumo principą pateiktų abstraktų išaiškinimą jam pateiktoje byloje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taikydamas Bendrijos teisę pagrindinėje byloje, turi atsižvelgti į Teisingumo Teismo pateiktą išaiškinimą[84].

80 — Žr. mano 2010 m. balandžio 14 d. išvadą byloje *Komisija prieš Vokietiją* (C-271/08, 187 ir 188 punktai). V. Skouris (minėtas 60 išnašoje, p. 93) nemano, kad tarp pagrindinių laisvių ir pagrindinių teisių yra hierarchija. Jis nurodo įvairius jų lygiavertiškumą pagrindžiančius argumentus, kaip antai pagrindinėms teisėms artimą pagrindinių laisvių pobūdį ir pagrindinių laisvių bei teisių susiliejimą Teisingumo Teismo praktikoje.

81 — Žr. mano išvadą byloje *Komisija prieš Vokietiją* (C-271/08, 189 punktas).

82 — Šia prasme žr. Sprendimą *Omega* (minėtas 76 išnašoje, 36 punktas), Sprendimą *International Transport Workers' Federation ir Finnish Seamen's Union* (minėtas 74 išnašoje, 75 punktas) ir Sprendimą *Dynamic Medien* (minėtas 74 išnašoje, 42 punktas).

83 — Žr. 2001 m. kovo 8 d. Sprendimą *Gourmet International* (C-405/98, Rink. p. I-1795, 33 punktas), 2000 m. sausio 13 d. Sprendimą *Estée Lauder* (C-220/98, Rink. p. I-117, 30 ir paskesni punktai) ir 1997 m. birželio 26 d. Sprendimą *Familiapress* (C-368/95, Rink. p. I-3689, 28 ir paskesni punktai).

84 — Remiantis P. Craig ir G. De Búrca („EU Law", 4-asis leidimas, Oksfordas, 2008, p. 492), nors EB 234 straipsnis suteikia Teisingumo Teismui galią aiškinti Sutartį, jis tiesiogiai nesuteikia galios taikyti Sutarties pagrindinei bylai. Aiškinimo ir taikymo atskyrimas žymi galių pasidalijimą tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų. Pagal tai Teisingumo Teismas aiškina Sutartį, o nacionaliniai teismai taiko šį aiškinimą konkrečioje byloje.

Tinkamumas

89. Kaip posėdyje atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą patvirtino Graikijos vyriausybė, manytina, kad ginčijama nacionalinės teisės nuostata iš esmės yra grindžiama Graikijos įstatymų leidėjo prezumpcija, kad akcininkas, valdantis daugiau kaip 2,5 % akcinės bendrovės kapitalo, turi galimybę daryti įtaką bendrovės valdymui. Ši nacionalinio įstatymų leidėjo prezumpcija detaliau vertinama tiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, tiek Graikijos vyriausybės pastabose. Pavyzdžiui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas[85] nurodo, kad akcininkas, valdantis daugiau kaip 2,5 % bendrovės akcinio kapitalo, yra ne paprastas investuotojas, bet į akcijas investuojantis verslininkas, kuris turi galimybę daryti įtaką juridinio asmens valdymui ir todėl – televizijos transliuotojo veiklai. Graikijos vyriausybė[86] savo ruožtu nurodo, kad šios kategorijos akcininkai, dalyvaudami visuotiniuose akcininkų susirinkimuose bei rinkdami bendrovės valdymo organų narius, gali pasiekti, kad būtų nustatytos aiškios gairės dėl programų sudarymo bei televizijos transliuotojo pozicijos aktualiomis temomis.

90. Neatsižvelgiant į tai, ar ši įstatyminė prezumpcija taikoma pagrindinėje byloje, t. y. ar, kaip posėdyje tikino Graikijos vyriausybė, ieškovė pagrindinėje byloje, turėdama tik 5 % akcinio kapitalo akcinėje bendrovėje *Nea Tileorasi*, iš tiesų turi galimybę daryti reikšmingą įtaką bendrovės sprendimų priėmimo procesuose (tai turėtų nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas[87]), vis tiek būtų labai abejotina, ar ši įtaka galėtų būti laikoma pakankama paveikti televizijos transliuotojo programų sudarymą tokiu mastu, kad būtų visiškai išvengta teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimų.

91. Visų pirma būtina įvertinti akcininko padėtį akcinėje bendrovėje. Iš esmės akcininko teisės gali būti suskirstytos į turtines teises, dalyvavimo teises ir apsaugines teises[88]. Priešingai nei akcinės bendrovės valdymo organo narys, kuris turėtų daugiau galimybių daryti įtaką bendrovės valdomam televizijos transliuotojui, paprastas akcininkas paprastai savo dalyvavimo teisę realizuoja visuotiniame

85 — Žr. prašymo priimti prejudicinį sprendimą p. 4.

86 — Žr. Graikijos vyriausybės pateiktų pastabų 10 punktą.

87 — Žr. šios išvados 66 punktą.

88 — Turtinės teisės: teisė į dividendus, teisė įsigyti naujai išleidžiamų bendrovės akcijų, teisė gauti likviduojamos bendrovės turto dalį, teisė į palūkanas už bendrovės finansų sukūrimą (t. y. palūkanas už laikotarpį, reikalingą bendrovei sukurti iki visiškos įmonės veiklos pradžios, teisė naudotis bendrovės įranga). Dalyvavimo teisės: teisė pasiūlyti bei gauti darbotvarkę, teisė prašyti bei pateikti nuomonę, teisė būti atstovaujamam visuotiniame akcininkų susirinkime; teisė balsuoti bei rinkti visuotiniame akcininkų susirinkime; teisė ginčyti sprendimus, kurie prieštarauja teisės aktams ar bendrovės įstatams. Apsauginės teisės: teisė į informaciją, įskaitant patikrinimo teisę bei teisę prašyti informacijos; kolektyvinė teisė būti atstovaujamam valdyboje; mažumos akcininkų apsauginės teisės teikti ieškinį dėl bendrovės likvidavimo bei inicijuoti specialų auditą ir teisė sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą; kitos teisės pateikti ieškinį, įskaitant teisę apskųsti, teisę panaikinti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus ir ieškinius dėl atsakomybės.

akcininkų susirinkime, kuriame gali balsuoti[89]. Atsižvelgiant į teisės sistemą ir įstatus, šios dalyvavimo teisės taip pat apima teisę rinkti ir atšaukti valdymo bei priežiūros organus[90]. Čia reikia atsižvelgti į tai, kad pastaruoju atveju konkretaus akcininko poveikis bendrovės valdymui yra silpnesnis, nes jis yra tik netiesioginis[91]. Be to, konkrečios taisyklės, reglamentuojančios valdymo organų rinkimą ir atšaukimą, skiriasi, nelygu teisės sistema ir įstatai. Net jei bendrovės organų rinkimui paprastai taikomas bendrasis principas, kad visi organų nariai renkami visuotinio akcininkų susirinkimo balsų dauguma, nuo atitinkamų įstatų taisyklių priklauso, ar renkama vadovaujantis proporciniu atstovavimu, ar vis dėlto tam tikriems akcininkams arba valdymo organų nariams yra suteikiama teisė skirti asmenį į konkrečią vietą. Įvertinus atidžiau, toks aplinkybių spektras rodo, kad tariamos galimybės akcininkui daryti įtaką bendrovės valdymui yra mažesnės nei manyta.

92. Reikia atskirti bendrovės struktūrą ir televizijos transliuotojo struktūrą, nes pastaruoju atveju programų direktorius, kaip visos televizijos transliuotojo kūrybinės grupės vadovas, atlieka itin svarbų vaidmenį. Jam yra pavaldūs už atskirus padalinius atsakantys vyriausieji redaktoriai. Be to, yra kiti transliuotojo darbuotojai, atsakingi už konkrečių programų kūrimą. Šie asmenys neperžengdami savo funkcijų ribų veikia daugiau ar mažiau savarankiškai.

93. Taigi akcininkas yra ilgos sprendimus priimančių asmenų, kurių veiksmus jis gali veikti tik sąlyginai, grandinės pabaigoje. Juo labiau jis negali nuspėti, ar vienas iš televizijos transliuotojo darbuotojų tyčia arba dėl neatsargumo nepažeis teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą. Šie pasvarstymai liudija, kad įtaka, kurią akcininkas turi *bendrovėje*, mažai tepasako apie jo realią įtaką *televizijos transliuotojo vidiniams procesams.* Prireikus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų įvertinti, ar konkretaus akcininko įtakos galimybė, kuri ginčijamoje

89 — Žr. G. Mustaki ir V. Engammare, minėti 8 išnašoje, p. 189. Kaip teisingai nurodo K. Schmidt („Gesellschaftsrecht“, 4-asis leidimas, Kelnas, Berlynas, Bona, Miunchenas, 2002, p. 837), visuotinis akcininkų susirinkimas yra „akcininkų demokratijos vieta“, kur akcininkai įgyvendina savo teises bendrovės veikloje.

90 — S. Grundmann (minėtas 13 išnašoje, 11 skyrius, 394 pastraipa, p. 180) nurodo skirtumus valstybėse narėse skiriant bei atšaukiant bendrovės organus. Visų pirma skiriasi galios skiriant valdymo organų narius, nes vienais atvejais skiriamas vienpakopis valdymo organas, o kitais atvejais – dvipakopis. Neatsižvelgiant į tai, pirmuoju atveju visuotinio akcininkų susirinkimo teisė skirti ir atšaukti valdymo organo narius net nėra užtikrinama visose valstybėse narėse. Antruoju atveju visuotinis akcininkų susirinkimas paprastai turi teisę tik skirti priežiūros organą, todėl jo įtaka yra tik netiesioginė.

91 — Žr. S. Grundmann, minėtas 13 išnašoje, 11 skyrius, 394 pastraipa, p. 180.

nuostatoje laikoma savaime suprantama, nėra tik teorinė.

94. Kita vertus, kaip teisingai pastebi Graikijos vyriausybė, akcininkas gali realizuoti savo dalyvavimo teises užtikrindamas, kad būtų nubrėžtos aiškios gairės dėl programų sudarymo. Pavyzdžiu galėtų būti elgesio kodekso televizijos transliuotojo darbuotojams, kuris reikalautų gerbti tam tikrus konstitucinį statusą turinčius teisinius gėrius, kaip antai asmeninių neturtinių teisių, teisės į šeimos ir privatų gyvenimą apsauga, parengimas. Reikalavimas, jog valdymo organų nariai užtikrintų, kad bendrovės valdomas televizijos transliuotojas ir visi jo darbuotojai laikytųsi tam tikrų etikos standartų, galėtų bent jau sumažinti pažeidimų riziką.

95. Tam tikriausiai prireiktų kelių akcininkų suderintų veiksmų, nes sprendimą šiuo klausimu turėtų priimti visuotinis akcininkų susirinkimas. Tačiau pagal valstybių narių bendrovių teisės sistemas teisė sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą bei prašyti nustatyti darbotvarkę paprastai priklauso nuo to, ar tam pritaria pakankama dalis akcininkų, valdančių tam tikrą bendrovės pasirašyto akcinio kapitalo dalį. Pagal Reglamento Nr. 2157/2001 55 straipsnio 1 straipsnį ši dalis Europos bendrovės atveju sudaro mažiausiai 10 %. Tačiau net jei ši riba viršijama, abejotina, ar tokia prevencinė priemonė galėtų visiškai apsaugoti nuo atskirų televizijos transliuotojo darbuotojų vykdomų pažeidimų.

96. Vis dėlto vertinant priemonės tinkamumą svarbu tai, ar atsižvelgiant į priežastingumą ir tikimybę priemonė gali pakreipti situaciją ta kryptimi, kuria siekė valstybė narė; šiuo atveju valstybei narei turi būti suteikta tam tikra prognozavimo diskrecija. Todėl nacionalinė priemonė būtų laikoma netinkama tik tada, jeigu nesukeltų siektų pasekmių[92]. Mano nuomone, įstatymų leidėjo svarstymai, kuriais grindžiama nacionalinės teisės nuostata, yra gana teoriniai. Baudos grėsmė gali paskatinti akcininkus imtis prevencinių priemonių siekiant išvengti pažeidimų. Tačiau tai negali padėti visiškai išvengti pažeidimų. Tokia nuostata laikytina tinkama ginant asmens neturtines teises ir teisę į šeimos ir privatų gyvenimą tiek, kiek ji skatina šių teisinių gėrių apsaugą.

92 — Žr. W. Schroeder „EUV/EGV – Kommentar“ (R. Streinz leid.), EB 30 straipsnis, 52 straipsnis, p. 476).

Būtinumas

97. Be to, proporcingumo principas reikalauja, kad tuo atveju, kai galima rinktis tarp kelių tinkamų priemonių, būtų pasirenkama mažiausiai varžanti priemonė[93].

98. Kaip vykstant posėdžiui teisingai nurodė Graikijos vyriausybė, kaip alternatyva baudos skyrimui visuomenės informavimo priemonių sektoriuje galėtų būti kompetentingos visuomenės informavimo priemonių priežiūros tarnybos skirtas televizijos transliuotojo licencijos atšaukimas. Tačiau televizijos transliuotojo licencijos atšaukimas būtų pati griežčiausia bausmė visuomenės informavimo priemonių sektoriuje[94], ypač dėl to, kad tai susiję su televizijos transliacijos uždraudimu[95]. Lyginant su tuo, vienkartinė bauda už teisės aktų ir etikos taisyklių pažeidimą yra akivaizdžiai mažiau suvaržanti priemonė.

99. Tačiau kyla klausimas, ar mažiau suvaržanti priemonė taip pat būtų galima atsižvelgiant į tokio tipo bausmę.

100. Baudos skyrimo akcinei bendrovei galimybė nepanaikinant jos atsakomybės ribojimo iš esmės taip pat galėtų paskatinti bendrovę laikytis teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą. Vis dėlto abejotina, ar ji turėtų tokį atgrasantį poveikį, ypač dėl to, kad finansinius nuostolius patirtų tik bendrovė. Atsižvelgiant į bendrovės finansinę padėtį, ji galėtų padengti tokius nuostolius iš esmės nekeisdama savo elgesio. Būtų neįmanoma tiksliai įvertinti tokios bausmės veiksmingumo. Situacija

93 — Žr., be kita ko, 1987 m. lapkričio 18 d. Sprendimą *Maizena ir kt.* (137/85, Rink. p. 4587, 15 punktas), 1993 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *ADM Ölmühlen* (C-339/92, Rink. p. I-6473, 15 punktas), 2002 m. liepos 11 d. Sprendimą *Käserei Champignon Hofmeister* (C-210/00, Rink. p. I-6453, 59 punktas), 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Ispanija prieš Tarybą* (C-310/04, Rink. p. I-7285, 97 punktas) ir 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą* (C-380/03, Rink. p. I-11573, 144 punktas).

94 — Visuomenės informavimo priemones reglamentuojantys įstatymai valstybėse narėse skiriasi. Tačiau kartu jie turi akivaizdžių panašumų. Transliavimo licencijos atšaukimas paprastai skiriamas kaip pati griežčiausia bausmė tik pakartotinio pažeidimo atveju. Įvykdžius pažeidimą pirmą kartą skiriamas įspėjimas. Be licencijos atšaukimo, dar galimas ir laikinas licencijos sustabdymas ar papildomų sąlygų nustatymas. Kai kuriais visuomenės informavimo priemones reglamentuojančiais įstatymais visuomenės informavimo organams, kurie vykdo privačių transliuotojų priežiūrą, suteikiama teisė skirti baudas (žr. F. Kühn „Rundfunkrecht in Indien und Deutschland“, Berlynas, 2006, p. 208; J. Bayer ir T. Ricke „Die Medienaufsicht in Ungarn“, *Medien und Recht International*, 2009, 32 ir paskesni puslapiai; H. Kieserling „Das Fernsehrecht Spaniens“, Frankfurtas prie Maino, 2002, p. 159; E.-O. Ruhle, N. Freund, D. Kronegger ir M. Schwarz „Das neue österreichische Telekommunikations – und Rundfunkrecht“, Viena, 2004, p. 268).

95 — Tai taip pat paveikia žmogaus teises, visų pirma žiniasklaidos laisvę. ĖŽTK 10 straipsnio 1 dalies trečiame sakinyje įtvirtinta galimybė susitariančioms valstybėms, be kita ko, reikalauti licencijų, kad galėtų prižiūrėti radijo ir televizijos transliavimą savo teritorijoje. Licencijos ir kiti ribojimai vis dėlto turi būti vertinami atsižvelgiant į 2 dalyje numatytus reikalavimus. Ši nuostata nurodo, kad visuomenės informavimo priemonių įvairovė gali būti priklausoma nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurios demokratinėje visuomenėje yra būtinos dėl valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises, užkirsti kelią įslaptintos informacijos atskleidimui arba užtikrinti teisminės valdžios autoritetą ir bešališkumą.

akivaizdžiai skiriasi, kai solidariai atsako ir akcininkai, kada kiekvienas iš jų atsako visu savo turtu. Tokiu atveju akcininkai greičiausiai siektų imtis veiksmų išvengti atsakomybės. Todėl šie abu variantai negali būti laikomi vienodai veiksmingais.

101. Vietoj to vertėtų galvoti apie labiau diferencijuotą požiūrį, leidžiantį, kiek tai įmanoma, atsižvelgti į konkrečias aplinkybes. Pagal tai, pavyzdžiui, atsakomybė kiltų tik tiems akcininkams, kuriems galėtų būti priskirtas konkretus pažeidimas. Atsižvelgiant į tai, kad bauda priskiriama prie bausmių, yra būtinas asmeniui priskiriamas neteisėtas elgesys. Toks pakeitimas leistų išvengti bausmių tiems akcininkams, kurie konkrečiu atveju gal ir nori, bet negali nei patys, nei kartu su kitais asmenimis imtis priemonių išvengti pažeidimo. Šiuo metu taikoma taisyklė dėl savo plačios taikymo apimties taip pat apima ir šiuos akcininkus. Diferencijavimas ne tik mažiau apribotų įsisteigimo laisvę, bet leistų pasiekti tokį patį poveikį, koks pasiekiamas dabar galiojančia taisykle. Detalus šios nuostatos suformulavimas priklauso nacionalinio įstatymo leidėjo kompetencijai.

102. Taigi ginčijama nacionalinės teisės nuostata nelaikytina būtina siekiamam tikslui pasiekti.

Adekvatumas

103. Galiausiai nustatyti apribojimai turi būti proporcingi siekiamiems tikslams[96].

104. Mano nuomone, ginant tokius konstitucinį statusą turinčius teisinius gėrius, kaip antai asmeninės neturtinės teisės bei teisė į šeimos ir privatų gyvenimą, nacionaliniam įstatymų leidėjui turi būti suteikiama tam tikra diskrecija[97]. Neatsižvelgiant į tai, ši diskrecija negali būti tokia didelė, kad leistų pripažinti akcininkus atsakingais už pažeidimus, kurių jie nepadarė. Kartu pažymėtina, jog dėl specifinių bendrovės ir televizijos transliuotojo struktūrų tokių pažeidimų galimybė negali būti atmetama. Šiuo atveju įsisteigimo laisvė apribojama labiau nei būtina siekiant apginti minėtus teisinius gėrius.

105. Jei manytume, kad ginčijama nacionalinė nuostata iš esmės siekiama paskatinti akcininkus imtis prevencinių priemonių, prasmingiau būtų atsakomybę taikyti tik tiems akcininkams, kurie daro aiškią įtaką ne tik

96 — Žr., be kita ko, Sprendimą *Maizena ir kt.* (minėtas 93 išnašoje, 15 punktas), Sprendimą *ADM Ölmühlen* (minėtas 93 išnašoje, 15 punktas), Sprendimą *Käserei Champignon Hofmeister* (minėtas 93 išnašoje, 59 punktas), Sprendimą *Ispanija prieš Tarybą* (minėtas 93 išnašoje, 97 punktas) ir Sprendimą *Vokietija prieš Parlamentą ir Tarybą* (minėtas 93 išnašoje, 144 punktas).

97 — Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad valstybės narės, nustatydamos, kokios priemonės yra tinkamos pagrindinių laisvių pažeidimams pašalinti, turi tam tikrą diskreciją, nes jos išlaiko išimtinę kompetenciją viešosios tvarkos palaikymo ir vidinio saugumo užtikrinimo srityse (žr. 1997 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (C-265/95, Rink. p. I-6959, 33 punktas).

bendrovei, bet ir jos valdymo organui ir netiesiogiai asmenims, priimantiems sprendimus dėl televizijos transliuotojo. Dėl to kyla abejonių tais atvejais, kai turima akcijų dalis tesudaro 2,5 % bendrovės akcinio kapitalo. Kaip jau minėta, abejotina, ar atskiras akcininkas savarankiškai gali imtis priemonių išvengti teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimų.

106. Taigi akcininkams sudaryti nepatogumai nėra proporcingi siekiamam tikslui.

107. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, darau išvadą, kad ginčijama nacionalinės teisės nuostata negali būti laikoma proporcinga. Ji grindžiama tokia įsisteigimo laisvės, kaip antai pagrindinės laisvės ir pagrindinės teisės į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, pusiausvyra, kuri neatitinka Bendrijos teisės.

iv) Tarpinė išvada

108. Apibendrinant galima konstatuoti, kad EB 43 straipsnis ir EB 48 straipsnis draudžia tokią nacionalinės teisės nuostatą, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalis.

c) Laisvas kapitalo judėjimas

i) EB 56 straipsnio taikymas

109. Klausimas dėl suderinamumo su Sutarties nuostatomis, reglamentuojančiomis laisvą kapitalo judėjimą, turi būti nagrinėjamas tik tada, kai atsižvelgiant į šias nuostatas ginčijama nacionalinė nuostata gali sukelti papildomų apribojimų ir kai netaikomos įsisteigimo laisvę reglamentuojančios Sutarties nuostatos[98].

110. Atsižvelgiant į mano pastabas šios išvados 63–66 punktuose dėl EB 43 ir EB 48 straipsnių taikymo srities, manytina, jog tyrimas pagal EB 56 straipsnį būtinas tik tų bendrovės akcininkų atžvilgiu, kurie, net ir valdydami daugiau kaip 2,5 % jos akcinio kapitalo, neturi tokios akcinio kapitalo dalies, kuri leistų daryti aiškią įtaką bendrovės sprendimams ir nustatyti jos veiklą[99].

98 — Žr. Sprendimą *X ir Y* (minėtas 45 išnašoje, 66 punktas).

99 — Žr. Sprendimą *X ir Y* (minėtas 45 išnašoje, 66 punktas) ir Sprendimą *Komisija prieš Ispaniją* (minėtas 45 išnašoje, 35–39 punktai).

ii) Laisvo kapitalo judėjimo apribojimas

111. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką[100] EB 56 straipsnio 1 dalimi apskritai draudžiami kapitalo judėjimo tarp valstybių narių apribojimai.

112. Kadangi EB sutartyje „kapitalo judėjimo“ sąvoka EB 56 straipsnio 1 dalies prasme nėra apibrėžta, Teisingumo Teismas jau anksčiau pripažino prie 1998 m. birželio 24 d. Tarybos direktyvos 88/361/EEB dėl Sutarties 67 straipsnio įgyvendinimo (straipsnis buvo panaikintas Amsterdamo sutartimi)[101] pridėtos nomenklatūros nurodomąją galią. Remiantis šia nomenklatūra, „kapitalo judėjimą“ EB 56 straipsnio 1 dalies prasme visų pirma sudaro tiesioginės investicijos įsigyjant bendrovės akcijų, kurios suteikia galimybę veiksmingai dalyvauti ją valdant ir kontroliuojant (vad. „tiesioginės investicijos“), ir vertybinių popierių įsigijimas kapitalo rinkoje siekiant atlikti tik finansinę investiciją ir neketinant daryti įtakos įmonės valdymui bei kontrolei (vad. „portfelinės investicijos“)[102].

— EB 56 straipsnis kaip bendras apribojimų draudimas

113. Kalbėdamas apie šias abi investicijų formas Teisingumo Teismas konstatavo, kad „apribojimais“ EB 56 straipsnio 1 dalies prasme reikia laikyti nacionalines priemones, kurios gali sukliudyti arba apriboti atitinkamų įmonių akcijų įgijimą arba atgrasyti investuotojus iš kitų valstybių narių nuo investavimo į jų kapitalą[103].

100 — Žr., be kita ko, Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (minėtas 45 išnašoje, 17 punktas), 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (C-282/04 ir C-283/04, Rink. p. I-9141, 18 punktas), Sprendimą *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (minėtas 66 išnašoje, 38 ir 43 punktai) ir 2002 m. birželio 4 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (C-483/99, Rink. p. I-4781, 35 ir 40 punktai). Tas pats turėtų būti taikoma ir EEE susitarimo 40 straipsnio atžvilgiu, kuris savo turiniu yra toks pats kaip EB 56 straipsnis. Kaip ELPA teismas nurodė 2004 m. lapkričio 23 d. Sprendime *Fokus Bank* (E–1/04, *EFTA Court Report*, p. 11, 22 ir 23 punktai su pateikiama nuoroda į 2003 m. rugsėjo 23 d. Teisingumo Teismo Sprendimą *Ospelt ir Schlössle Weissenberg* (C-452/01, Rink. p. I-9743, 28 punktas) ir generalinio advokato F. G. Jacobs išvadą toje pačioje byloje (72 ir 73 punktai), nuostatos dėl laisvo kapitalo judėjimo EB sutartyje ir EEE sutartyje iš esmės yra identiškos.

101 — OL L 178, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 10 sk., 1 t., p. 10.

102 — Šia prasme žr. 1999 m. kovo 16 d. Sprendimą *Trummer ir Mayer* (C-222/97, Rink. p. I-1661, 21 punktas), Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (minėtas 100 išnašoje, 36 ir 37 punktai), Sprendimą *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (minėtas 66 išnašoje, 39 ir 40 punktai) ir Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (minėtas 100 išnašoje, 19 punktas).

103 — Šia prasme žr. 2002 m. birželio 4 d. Sprendimą *Komisija prieš Portugaliją* (C-367/98, Rink. p. I-4731, 45 punktas), Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (minėtas 100 išnašoje, 41 punktas), 2005 m. birželio 2 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-174/04, Rink. p. I-4933, 30 ir 31 punktai), 2006 m. sausio 19 d. Sprendimą *Bouanich* (C-265/04, Rink. p. I-923, 34 ir 35 punktai), Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (minėtas 100 išnašoje, 20 punktas) ir Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (minėtas 45 išnašoje, 19 punktas).

114. Kaip jau minėta[104], asmeninės akcininkų atsakomybės rizika gali atgrasyti potencialius investuotojus, ypač dėl to, kad dalyvavimas tokiose įmonėse kelia papildomą finansinę riziką, kuri peržengia įprastos verslo rizikos ribas. Atsižvelgiant į tai vėl atkreiptinas dėmesys į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvadą, jog atsakomybės išplėtimas akcininkams taip pat mažina akcijų tokiose įmonėse įsigijimo patrauklumą, kaip buvo ir ieškovės pagrindinėje byloje atveju.

115. Remiantis šia plačia samprata, kuria iki šiol vadovavosi Teisingumo Teismas, reikia pripažinti, kad nagrinėjamoje byloje egzistuoja apribojimas EB 56 straipsnio 1 dalies prasme.

— Galimybė apribojimų draudimą aiškinti siaurai remiantis teleologiniu metodu

116. Kaip ir paslaugų teikimo laisvės, taip ir laisvo kapitalo judėjimo atžvilgiu savo ankstesnėje praktikoje Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį į galimybę apribojimų draudimą aiškinti siaurai remiantis teleologiniu metodu[105]. Turint omenyje maksimaliausią pagrindinių laisvių lygiavertiškumą, būtų logiška teleologiškai susiaurinti apribojimų draudimą ir laisvo kapitalo judėjimo srityje bei diferencijuoti nacionalinės teisės nuostatas pagal tai, ar taikytina nuostata sukuriamos „specifinės patekimo kliūtys“, ar tik apibrėžiamos „sąlygos, susijusios su vieta“. Skirtingas dviejų pagrindinių laisvių aiškinimas neišvengiamai reikštų nevienodą stambiųjų ir smulkiųjų akcininkų vertinimą, nes stambiesiems akcininkams nebūtų leista remtis įsisteigimo laisve, o smulkieji akcininkai galėtų ginčyti atitinkamą nacionalinę nuostatą remdamiesi kapitalo judėjimo laisvės apribojimu. Jei stambieji akcininkai iš pagrindinių laisvių negalėtų kildinti jokio reikalavimo suvienodinti su vieta susijusias sąlygas[106], tai tikrai neturėtų būti leidžiama smulkiesiems akcininkams. Be to, nėra pagrindo skirtingai jų vertinti, nes abi akcininkų kategorijos yra tokioje pačioje padėtyje.

117. Kalbant apie pačią ginčijamą nacionalinę nuostatą, reikia konstatuoti, kad ji pati neriboja akcininkų galimybės dalyvauti bendrovėje sukuriant ar išlaikant su ja ilgalaikius ir tiesioginius ekonominius ryšius, leidžiančius veiksmingai dalyvauti valdant bendrovę ar ją

104 — Žr. šios išvados 68 punktą.

105 — Žr. šios išvados 66 punktą.

106 — Šios išvados 74 punkte kalbėdama apie įsisteigimo laisvę nurodžiau, kad ši pagrindinė laisvė neturi būti ūkio subjektų instrumentas modifikuojant su įsisteigimo vieta susijusias sąlygas nacionalinių konkurentų atžvilgiu. Tai turi būti taikoma ir kapitalo judėjimo laisvei.

kontroliuojant. Nėra nei teisinių, nei faktinių kliūčių tiesioginių investicijų patekimui. Ginčijama nuostata taip pat specifiškai nereguliuojamas investicijų į bendroves Graikijos visuomenės informavimo priemonių sektoriuje pobūdis ir sąlygos. Kaip matyti iš mano ankstesnių pasvarstymų[107], ginčijama nacionalinė nuostata turėtų būti priskiriama prie „sąlygų, susijusių su vieta“, kurios, pripažinus siaurąjį teleologinį aiškinimą, neturėtų būti laikomos apribojimu EB 56 straipsnio 1 dalies prasme.

118. Vis dėlto, kaip jau nurodžiau[108], neatsižvelgiant į pavienius atvejus, nėra pagrindo manyti, kad Teisingumo Teismas yra pasirengęs atsisakyti savo pasirinkto plataus apribojimų sąvokos aiškinimo. Todėl tolesni svarstymai yra grindžiami bendro apribojimų draudimo samprata.

119. Taigi laisvas kapitalo judėjimas yra ribojimas. Taip pat reikia įvertinti, ar toks apribojimas gali būti pateisinamas ir ar juo nepažeidžiami proporcingumo reikalavimai.

iii) Pateisinimas

— Pagrindinių teisių apsauga kaip teisėtas interesas

120. Tiek, kiek ginčijama nacionaline nuostata siekiama apsaugoti pagrindinę teisę į privataus gyvenimo gerbimą, ja siekiama Sąjungos teisinės sistemos pripažįstamo ir todėl teisėto, tikslo, kuriuo apribojimas iš esmės gali būti pateisinamas[109].

— Proporcingumo vertinimas

121. Jei pagal šią nuostatą atsako ir tie akcininkai, kurie neturi aiškios įtakos bendrovės sprendimų priėmimui, ši nuostata negali apginti minėtų teisinių gėrių, nes ši akcininkų kategorija turi mažai galimybių padėti išvengti teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimų.

107 — Žr. šios išvados 76 punktą.

108 — Žr. šios išvados 78 punktą.

109 — Žr. šios išvados 85 punktą.

122. Turint omenyje tai, kad tam pačiam tikslui pasiekti galimos mažiau ribojančios priemonės, visų pirma numatančios atsakomybę akcininkams, iš tiesų turintiems įtaką bendrovės valdymo organui ar sprendimams dėl televizijos transliuotojo, arba akcininkams, kuriems realiai gali būti priskirtas pažeidimas, atsakomybės pripažinimas aptariamai akcininkų grupei taip pat nelaikytinas būtinu.

123. Abejonės, kurios buvo išreikštos kalbant apie įsisteigimo laisvės apribojimą, juo labiau taikytinos laisvam kapitalo judėjimui. Šios pagrindinės laisvės apribojimas, neprisidėdamas prie pagrindinės teisės apsaugos, neatitinka adekvatumo reikalavimo. Kapitalo judėjimo laisvė saugo tik tuos akcininkus, kurie negali aiškiai paveikti bendrovės sprendimų ir nustatyti jos veiklos. Tai, kad bauda jiems vis tiek gali būti taikoma, rodo neadekvatų šios pagrindinės laisvės apribojimą.

124. Darytina išvada, kad bendrai ginčijama nacionalinė nuostata laikytina neproporcinga. Ji grindžiama tokia laisvo kapitalo judėjimo, kaip antai pagrindinės laisvės ir pagrindinės teisės į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, pusiausvyra, kuri nėra suderinama su Bendrijos teise.

iv) Tarpinė išvada

125. Apibendrinant galima konstatuoti, kad EB 56 straipsnio 1 dalimi draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalis.

VII — Išvada

126. Atsižvelgdama į išdėstytus samprotavimus, siūlau Teisingumo Teismui į *Simvoulio tis Epikrateias* prejudicinį klausimą atsakyti taip:

„1. 1968 m. kovo 9 d. Pirmoji Tarybos direktyva 68/151/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo, nedraudžia tokios nacionalinės teisės nuostatos, kokia yra Įstatymo Nr. 2328/1995 4 straipsnio 3 dalis, kurioje numatyta, kad baudos, paskirtos pagal to paties straipsnio ankstesnes dalis už teisės aktų ir etikos taisyklių, reglamentuojančių televizijos transliuotojų veiklą, pažeidimą, yra skiriamos ne tik bendrovei, turinčiai licenciją kurti ir valdyti televizijos transliuotoją, tačiau solidariai ir visiems akcininkams, valdantiems daugiau kaip 2,5 % minėtos bendrovės akcinio kapitalo.

2. Kita vertus, EB 43, 48 ir 56 straipsniais draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kokia nurodyta pirmame punkte.“